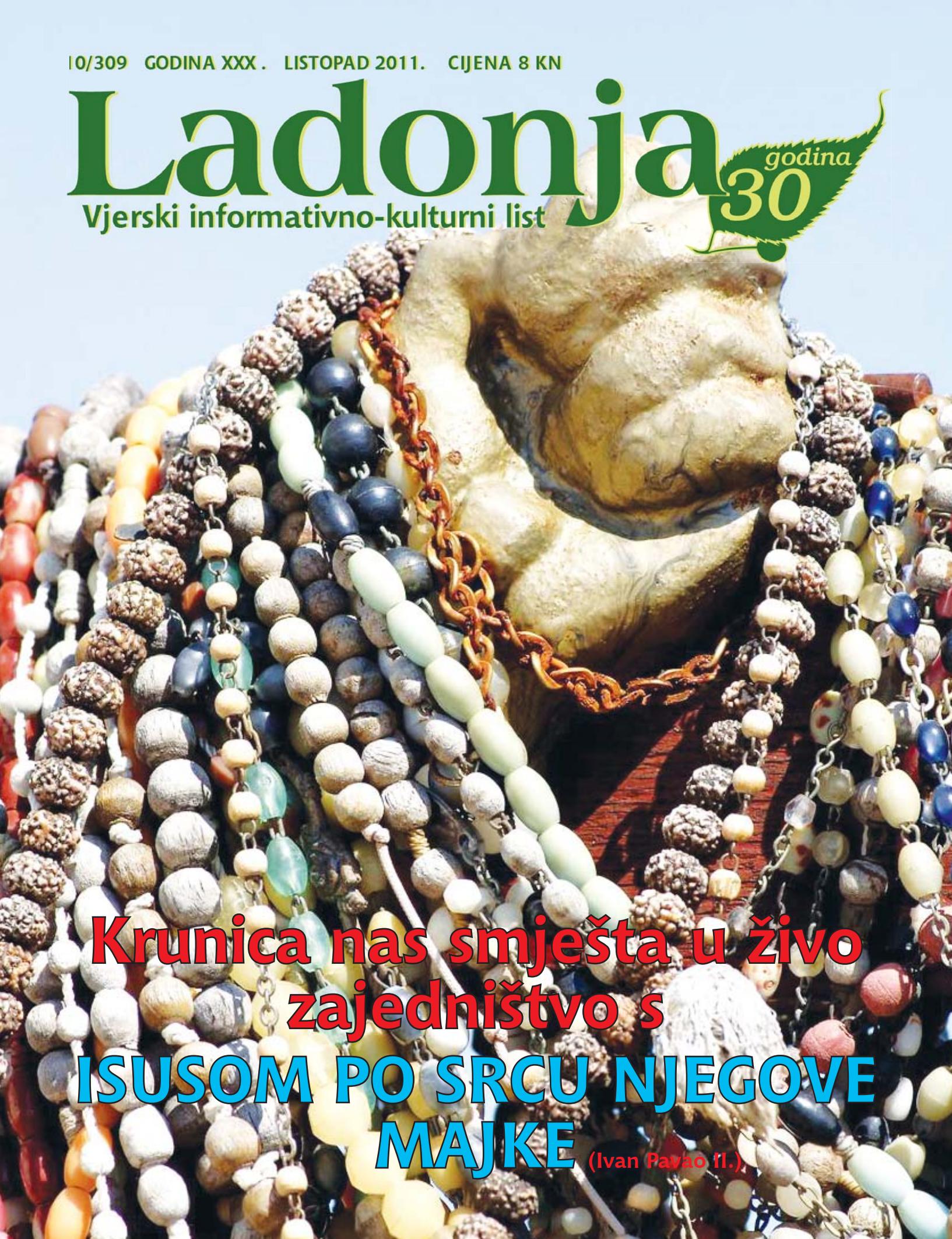

10/309 GODINA XXX . LISTOPAD 2011. CIJENA 8 KN

Ladonja

Vjerski informativno-kulturni list

godina
30

**Krunica nas smješta u živo
zajedništvo s
ISUSOM PO SRCU NJEGOVE
MAJKE** (Ivan Pavao II.)

Crkva Gospe od Krunice u Trvižu

Župna crkva Blažene Djevice Marije od Svetе krunice sagrađena je 1897. godine, zvonik – odvojen od crkve – godinu dana ranije. Do gradnje nove crkve, titular župe bio je sv. Petar apostol. Crkva Sv. Petra na groblju, ranija župna crkva, građena je u tri faze, što je vidljivo u njezinoj gradnji; najstariji je sloj iz 11./12. stoljeća, u drugoj fazi dograđen je brod i apsida, a u trećoj, u 19. st., pročelje. U toj su crkvi ostaci fresaka.

Godine 1936. župnik Leopold Jurica zabilježio je da u župi postoje građevine ili ostaci građevina deset crkvenih zdanja.

Crkvu Gospe od Krunice posvetio je tršćansko-koparski biskup Andrija Matija Sterk. Trobrodna je sa svetištem, sakristijom i trima oltarima: glavni s palom BDM sv. Krunice, te Srca Isusova i Sv. Josipa.

Krstionica je izgrađena u kombinaciji kamena i drva. U njoj su orgulje iz 1911. godine.

Pročelje crkve je ukrašeno geometrijskim motivima i lukovima u obliku izbočina fasade.

Trviž - u spisima se spominje kao Terveis, Tervis i Tarvisium – imao je u 14. st. župana, podžupana i župansko vijeće. U 17. st. u opustjelu župu (rat i kuga) doselile su hrvatske obitelji.

Župa pripada pazinskom dekanatu; župnik je vlč. Ante Žufić.

Listopad

S 1 Terezija od Djeteta Isusa

N 2 27. KROZ GODINU, Andeli čuvari

P 3 Maksimilijan, Gerard

U 4 Franjo Asiški

S 5 Flavijan, Miodrag, Flora

Č 6 Bruno, Renato, Verica

P 7 Gospa od Ružarija

S 8 Justina, Šimun

N 9 28. KROZ GODINU, Dionizije, Denis

P 10 Franjo Borgija, Gedeon

U 11 Firmin, Tvrto, Emilija

S 12 Serafin, Makso

Č 13 Eduard, Edo

P 14 Kalist, Roland

S 15 Terezija Avilska

N 16 29. KROZ GODINU, Margereta M. A.

P 17 Ignacije Antiohijski

U 18 Luka evanđelista

S 19 Pavao od Križa, Laura

Č 20 Vendelin, Irena, Stela

P 21 Uršula, Celina

S 22 Marija Saloma, Dražen

N 23 MISIJSKA, Ivan Kapistran

P 24 Antun Marija Claret

U 25 Krizant i Darija, Katarina Kotorska

S 26 Demetrije, Zvonko, Radovan

Č 27 Flora, Sabina

P 28 Šimun i Juda Tadej

S 29 Narcis, Linda, Donat

N 30 31. KROZ GODINU, Alfonzo Rodriguez

P 31 Wolfgang, Lucila

Spomendani

4. listopada

Sv. Franjo Asiški - *Juršić*. Crkvu je izgradio župnik Josip Velikanje 1874., uz potporu cara Franje Josipa, a posvetio iduće godine biskup Juraj Dobrila. Župu je osnovao biskup dr. Dragutin Nežić 1950. godine.

Crkva sv. Franje - Juršići

7. listopada

Blažena Djevica Marija od Krunice - *Trviž*

27. listopada

Sv. Flor - *Loborika*. Župna crkva je obnovljana 1845. Na vanjskom zidu crkve uzidan je predromanički reljef, andeo, simbol evanđelista Matije. U šumi kod Loborike su ruševine srednjovjekovnog naselja i predromaničke crkve Sv. Silvestra pape.

28. listopada

Sv. Šimun i Tadija - *Tinjan*. Župna crkva sagrađena 1773. godine, ranija je bila posvećena Sv. Antunu opatu. U crkvi su orgulje iz 1868. godine

Herojska ljubav prema siromasima

Kada se sv. Franjo odrekao svih dobara, izjavio je: "Čujte me i shvatite dobro! Do ovog sam časa svojim ocem nazivao Pietra Bernardonea, odsad s većim pouzdanjem mogu reći: 'Oče naš, koji jesi na nebesima, u tebe stavljam sve svoje blago i nadu i zalog svog ufanja.'

Piše Zdenka JELAČIĆ

Sv. Franjo Asiški rodio se početkom 1182. godine u Asizu kao sin trgovca Pietra di Bernardonea i Ivane. U odsutnosti oca krstila ga je majka davši mu ime Ivan. Otac je tome imenu kasnije dodao Franjo. Kao dječak, a poslije kao i mladić, bavio se prodajom sukna, čime je nastavljao očevu tradiciju. Uz posao živahni je mladić u sebi osjećao vatrenu želju da bude prvi u svemu. Zanesen avanturizmom i slavom, sudjelovao je aktivno i u oružanim razmircama između Asiza i Peruggie, između naroda i feudalaca. Zarobljeništvo i bolest ostavit će velikog traga na njegovom duhovnom životu. Međutim, želja za slavom bila je još uvijek jača u njemu sve do trenutka kad će u Spoletu u snu čuti tajanstveni glas koji će ga pozvati da radije slijedi gospodara nego slugu. Taj će san biti prekretnica u njegovu životu da napusti želju za svjetskom slavom i da se vrati u Asiz gdje će započeti život karitativnog služenja i pobožnosti. Da svelada ono što mu po naravi bijaše odvratno, dao se na djela herojske ljubavi prema siromasima i gubavcima.

Franjo je u crkvici Sv. Damjana u Asizu, 1205. godine, čuo Isusov glas s križa: "Franjo, podi i popravi mi crkvu jer, kako vidiš, sva je u ruševinama!" Mislio je da ga Bog zove da obnovi ruševnu crkvicu Sv. Damjana. Uz pomoć dobrih ljudi obnovio je crkvicu, međutim, Kristov poziv za obnovu Crkve i dalje je u njegovoј duši odzvanjaо. Nakon duhovnih razmatranja i molitvi, shvatio je da Bog od njega traži da se dadne na duhovnu

Molitva sv. Franje

*Gospodine, učini me orudem svoga mira,
Gdje je mržnja, da donosim ljubav!
Gdje je uvreda, da donosim praštanje!
Gdje je nesloga, da donosim jedinstvo!
Gdje je zabluda, da donosim istinu!
Gdje je sumnja, da donosim vjeru!
Gdje je očaj, da donosim nadu!
Gdje je tama, da donosim svjetlo!
Gdje je žalost, da donosim radost!

Gospodine,
daj da ne tražim da me tješi,
nego da ja tješim druge;
da ne zahtijevam da me razumiju,
nego da ja razumijem druge!

Jer tko se daruje, prima;
tko prasta, bit će mu oprošteno
i tko umire sebi, rada se za vječni život!*

obnovu Crkve, koju će započeti sa subraćom.

Potpuno u srcu obraćen i posve opredijeljen za Krista, Franjo se javno pred pobožnim asiškim biskupom Gvidom II. odrekao svih dobara i prava na očinsku baštinu. Time

se kao pokornik i Bogu posvećena osoba podložio posve crkvenoj vlasti. Tada je izjavio: "Čujte me i shvatite dobro! Do ovog sam časa svojim ocem nazivao Pietra Bernardonea, odsad s većim pouzdanjem mogu reći: 'Oče naš, koji jesi na nebesima, u tebe stavljam sve svoje blago i nadu i zalog svog ufanja.'"

Nalazeći se jednog dana u crkvi Sv. Marije Andeoske, čuo je kod mise ove evandeoske riječi: "Ne pribavljajte sebi u pojase ni zlatna, ni srebrna, ni bakrena novca; ni putne torbe, ni dviju haljina, ni obuće, ni štapa, jer radnik zasluguje uzdržavanje!" (Mt 10,9-10). Čuvši te riječi, bio je tako snažno zahvaćen ljubavlju prema siromaštvu da je usliknuo: "To je što tražim, to je što svim srcem želim!"

Franjo je dvije godine prije smrti ušao u posljednji odsjek svoga duhovnoga puta, u mističnu suobličenost s Kristom, koja je po svetim ranama što ih je primio dobila i svoj vidljivi izraz.

Sv. Franjo se prvi put susreo sa simbolom Tau kad se brinuo za gubavce. Kristov su križ u liku grčkoga Tau upotrebljavali kao zaštitu protiv gube i drugih kožnih bolesti; Franjo je taj simbol usvojio, i tako je Tau postao njegov znak i potpis.

Sveti Franjo nas uči da nas Tau mora podsjećati na jednu veliku istinu vjere, a to je: naš život, okupljen snagom raspetoga Krista, mora svakoga dana sve više postajati novi život, život koji se daruje iz ljubavi.

Pokrenuo Antun Hek, od lipnja do listopada 1972. listić – prilog obiteljskog časopisa Kana, samostalno izlazi od Božića 1981.

Osnivač

Biskupski ordinarijat Porečke i pulske biskupije

Glavni urednik

Željko Mrak

Uredništvo

Blaž Bošnjaković

Gordana Krizman

Ilij Jakovljević

Tomislav Milohanić

Željko Mrak

Luka Pranić

Adresa uredništva

Jurja Dobrile 1, 52400 Poreč
tel: 052/429-034

fax: 052/429-039

ladonja@biskupija-porecko-pulska.hr

List izlazi 12 puta godišnje

Rukopise i fotografije ne vraćamo

Grafičko oblikovanje

Marijan Markežić

Grafička priprema

Gabrijel Erman

Tomislav Erman

Tisak

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Nakladnik

Josip Turčinović d.o.o., Pazin

Žiro račun

2380006-1147003243

Devizni račun

ESB: CHR22 70010000-09166144

IBAN: HR7324020061100107336

UDK ISSN

282 : 379.8

ISSN 1330-5018

Naslovnica: *Krunice, Batvač*

Sadržaj

Crkvena godina

Sv. Franjo, obnovitelj Kristove Crkve

3

Teološka misao

Drinske mučenice uzdignute na čast oltara

5

Zlatomisnik

Preč. Marijan Jelenić,
zlatni svećenički jubilej

6-9

Kronika

Proslava sv. Kuzme i Damjana u Fažani

10

Proslava sv. Eufemije u Rovinju

11

Po Svetoj Zemlji Kristovim stopama

12

Istrani na posveti Crkve

13

hrvatskih mučenika

14/15

In memoriam

Dva zlatomisnika - jedno misno slavlje

16

Miholja u Žminju

17

Župna zajednica

Župa Sv. Martina
u Bermu

18-21

Pismo iz Rima

Mir je moguć i nakon Jedanaestog rujna

22

Crkva i društvo

Kako razumjeti utakmicu za vlast

23

Mladi

Početak školske godine u
Pazinskom kolegiju

24

Kronika

Početak akademske godine u
sjemeništu Redemptoris Mater

25

Blaženik sutra

Sl. Božji Miroslav Bulešić

26

Kultura

Lovrečica ima najstarije orgulje u Istri

27

Feljton

Crkva u Istri u doba Italije

28/29

Savjeti

Antibiotici se koriste razumno

30

Beside

Ćakule pod ladonjon

31

Drinske mučenice uzdignute na čast oltara

Mogle su sačuvati život da su se odrekle Krista i prihvatile nečasne ponude neprijatelja. Radije su izabrale Krista i danas, nakon sedamdeset godina, službeno ih je Crkva uzdigla na čast oltara.

Piše mr. Ilijan JAKOVLJEVIĆ

Katolička crkva u hrvatskom narodu od samih svojih početaka do današnjeg dana nalazi se na udaru „starog zmaja“, koji pokušava vjernika odvojiti od Boga, koji je izvor života i zajedništva. Crkva predvođena hrabrim pastirima i pojedincima davala je i daje svjedočanstvo vjere. Divni primjer žrtvovanje za Krista i kršćanske ideale posvjedočilo je pet sestara: M. Jula (Kata) Ivanišević, predstojnica samostana, s. M. Bernadeta (Terezija) Banja, s. M. Krizina (Josefa) Bojane, s. M. Antonija (Jožefa) Fabjan i s. M. Berchmana Johanna (Karoline Anna) Leidenix, u prosincu 1941. godine, poznate kao Drinske mučenice. Velika tragedija je započela 11. prosinca 1941. na Palama, nadomak Sarajeva, kad su po tko zna koji put u povijesti, započela četnička maltretiranja nad katoličkim redovnicama, i sve je okončano mučeničkom smrću nakon nekoliko dana. Sestre su bile odvedene iz samostana, ispitivane, maltretirane, ali unatoč svima nedaćama i svjesnosti da mogu biti ubijene nisu se prestrašile, već su spremno prihvatile mučeništvo da sačuvaju svoje djevičanstvo i ljudsko dostoјanstvo. Mogle su sačuvati život da su se odrekle Krista i prihvatile nečasne ponude neprijatelja. Radije su izabrale Krista i danas, nakon sedamdeset godina, službeno ih je Crkva uzdigla na čast oltara.

Koliko je naše društvo naučilo iz povijesti?

Promatrajući stanje oko sebe, čini mi se da se nismo daleko odmakli. Oni najjednostavniji, skromni, maleni, poslušni, ponovno su

Drinske mučenice

obespravljeni i postali robovi gospodara ovog svijeta. Pojedinci, Crkva, neki sindikati, pokušavaju ukazati na novo ropstvo trećeg tisućljeća. Ozakonjuje se ono što nije u skladu s nadnaravnim i naravnim zakonom. I to ne u šumama i gorama, kao nekada, već u Hrvatskom saboru, gradskim i općinskim vijećima. Svi zakoni koji se predlože, prolaze kao na traci, jer to je usklađivanje s pravnom stečevinom Europske unije – tako kažu oni koji žele sve ozakoniti. Međutim, ima li mesta za čovjeka u tim i takvim stvarima?

U Hrvatskoj za takvo stanje najodgovorniji su kršćani!

Odgovornost nas kršćana je u tome što ništa ne činimo. Ako se suprotstavimo autoritetu tada ispadamo neposlušnima i ne podobnima, ako sve prihvativimo postajemo robovima. Možemo birati između poslušnosti i ropsstva. Međutim, naša nas savjest, koju nam je Bog darovaо, potiče da nešto učinimo. Ako nismo ništa učinili, mi smo odgovorni, jer nismo upotrijebili onaj talent koji nam je Bog darovaо, o kojem Biblija govori, već smo ga duboko zakopali u sebi i čuvamo ga za sudnji dan. Mi se

kršćani, u načelu, svemu pokoravamo i opravdamo se na način da se to na nas ne odnosi i da ne možemo ništa učiniti, osim jadikovati. I tako će biti dok god budemo stajali po strani prekrštenih ruku i šutjeli. Šutnja i nedjelovanje nas je dovelo do ovog stanja.

Je li ikada opravdano ne pokoriti se državnom zakonu?

Odgovor na ovo pitanje možemo pronaći u Djelima 5,27-29: »Kad ih dovedoše, stavše ih pred Veliko vijeće. Veliki ih svećenik upita: ‘Zar vam nismo oštro zabranili da učite o tome imenu? A vi ste, evo, napunili Jeruzalem svojom naukom i hoćete da bacite na nas krv tога čovjeka.’ Treba se više pokoravati Bogu nego ljudima‘ – odgovoriše Petar i apostoli.« Iz ovoga primjera jasno vidimo da se državnom zakonu trebamo pokoravati dokle god se ne sukobljuje s Božjim zakonom. No, onoga trenutka kada državni zakon proturječi Božjoj zapovijedi, trebamo biti neposlušni državnom zakonu i pokoriti se Božjem zakonu. Tako će postupiti odgovorni kršćanin, kao što su to učinile Drinske mučenice.

Pola stoljeća

U nedjelju 31. srpnja u Župnoj crkvi sv. Blaža župnik preč. Marijan Jelenić proslavio je 50-u obljetnicu misništva. Preč. Marijan Jelenić službovao je na župama u Svetom Lovreču Pazenatičkom, Žbandaju, Gradini, kraće vrijeme upravljao je župama Sveti Ivan od Šterne, Rovinjsko Selo, Juršići i Galižana, a zlatnu misu dočekao je kao župnik u Vodnjanu.

Razgovarao Željko MRAK

L: Na spomen Vodnjana prva asocijacija je župnik Marijan Jelenić, čuvar vodnjanskih svetih tijela i organizator Festivala duhovne glazbe „Iskrice“. Neumorni ste i strpljivi pastir Crkve koji svim tim događajima daje svoj pečat. Kakvi su bili Vaš početci u Vodnjanu?

Možda se može reći da je Vodnjan danas u mnogočemu vezan uz prezime Jelenić. U Vodnjanu sam kao još mladi svećenik otkrio bogatstvo koje nisam vidio u jedanaest godina rada u Svetlovreču Pazenatičkom, Gradini, Žbandaju, Sv. Ivanu od Šterne, Rovinjskom Selu. Vodnjan je u prošlosti slavio kao grad. I to jest po svojoj arhitekturi, po 60 crkava koliko ih je bilo, po velebnoj crkvi, zvoniku a osobito po inventaru koji čuva, po svojoj iznimnoj povijesti. Mnoštvo slika, kipova, liturgijskog ruha, čipki. Drugdje kao da se to sve potrošilo. Najdojmljivije je svakako velika količina relikvija koju sam tu zatekao. Dio se relikvija čuvao u zidnom ormaru kraj sakristije, veći dio do 1952. u desnoj kapeli. Moj prethodnik don Vinko Pereša, sklonio je relikvije u hodnik kraj sakristije. Ondje su u mraku bile zapuštene i samo se na blagdan sv. Blaža kraj njih prolazilo.

Godine 1975. iznenada je umro don Vinko. Sljedeće godine dao sam se na popravak crkve i već tada pripremio sakristiju za izlaganje relikvija. G. 1976. ovdje su došli ing. kemije Drago Plečko i etnologinja Fabijana Tihanić iz Zagreba, koji su ovo smatrali čudom. I kao

Preč. Marijan Jelenić kao mladomisnik takvo je odjeknulo na Zagrebačkoj televiziji, za njih ne bez posljedica. Već te godine sve smještamo mnogo decentnije iza glavnog oltara u veliki ostakljeni sanduk, pa je pomalo krenula rijeka posjetnika. Kroz gotovo 40 godina vatio sam na sve strane za pomoći da se ovo prouči, zaštiti i prezentira. Tek su značajni pomaci počeli 2009. proslavom 190-godišnjice nazočnosti relikvija u Vodnjanu te imenovanjem Povjerenstva za zaštitu i prezentaciju. O tome će se sigurno mnogo čuti kod nas i u svijetu.

L: Vaše djatinjstvo i školovanje počinje u rodnom Žminju, gdje ste 23. srpnja 1961. imali i mlađu misu. Kako je taj put izgledao i što posebno pamtite? Koja su Vaša svećenička iskustva iz župa na kojima ste prvo službovali?

Rođen sam 1938. u Puli. Djatinjstvo sam proživio u selu Lucijani na zapadnoj Žminjstini. Otac je bio tri godine vojni zarobljenik. Poginuo je 1945. u partizanima. Rastao sam s majkom. Otac mi je veoma nedostajao, pa lakše razumijem djecu bez roditelja ili onu s rastavljenim roditeljima. Proživjeli smo bombardiranje Žminja i poratno siromaštvo. Majka je danonoćno radila da preživimo. Osnovnu školu pohađao sam četiri razreda u Modrušanima. S 11 godina otisao sam u Pazinsko sjemenište, gdje sam našao društvo od 300 sjemeništaraca sa svih strana tadašnje Jugoslavije.

U Sjemeništu nam je bilo divno. Zahvalni smo našim poglavarima, profesorima, djelatnicima. Imali smo sve, osim možda nešto manje hrane. Ondje smo i neprimjetno postajali dio naprednog svijeta, upijali znanje i vjeru. Oko 1.400 pazinskih gojenaca uviјek su i svugdje ostavljali dobre plodove svoje formacije. Ondje sam doživio čudesnu sigurnost da Bog postoji i da trojedini Bog prebiva u čovjeku. Od tada su bili riješeni svi moji problemi.

Zaređen sam 16. srpnja 1961. uz specijalnu dozvolu pape Pavla VI. jer sam imao tek 23 godine. Osam dana nakon toga slavio sam mlađu misu u Žminju, već sljedeće nedjelje bio sam upravitelj župa Sveti Lovreč, Žbandaj i Gradina. Na mojoj prvoj misi u Svetom Lovreču bilo je svega 16 osoba. Nevjerojatno za mene koji sam došao iz Žminja, gdje je

svećeništva

Slavlje Zlatne mise u Žminju

crkva bivala puna. Dok sam nešto adaptirao stan, hranio sam se kod obitelji Josipa Banića, na čemu im vječna hvala! U gradiću je bio pravi teror. Na svećenikov pozdrav nije se osudilo odgovoriti niti četvrtina stanovništva, a ja sam počeo komunicirati sa svima. Za prvog sam blagoslova kuća išao u sve kuće, pa je to ocijenjeno kao neprijateljsko djelovanje. U svim župama, kasnije i u Svetom Ivanu od Šterne, bilo je prepuno lijepih i čudesnih događaja o kojima bi valjalo zapisati sjećanja jer mnoge stvari današnji naraštaji ne mogu shvatiti. Svesrdnim zalaganjem, broj se vjernika svugdje na misama mnogostruko povećavao, pa je bilo divno gledati kako „usjevi“ rastu. Kad sam Boži Milanoviću rekao da u Žbandaju dolazi 60-70 ljudi, reče: „To je čudo. Ondje ni za vrijeme Italije nisu išli na misu.“ Crkva je širila radost i nadu. Već

sam u Svetlovreču govorio da će zemljoradnici jednom dobiti mirovinu, što je ljudima bilo nepojmljivo.

L: Za određeni dio osoba iz medija i javnog života slovite za „strogog“ svećenika, koji je previše revan u održavanju pravila ponašanja i čudoređa, s posebnim naglaskom na turističke posjete sakralnim objektima. No, to im nije dovoljno nego Vas napadaju da niste u skladu s trendovima suvremenog društva, da se turistička ponuda mora prilagoditi kako bi se taj proizvod prudio?

Ja sam tajnik Odbora za pastoral turizma Biskupske konferencije, pa su mi problemi turizma veoma dobro poznati. Sudjelovaо sam i na nekoliko svjetskih simpozija o toj problematici. Kod nas vlada stihija. Ima dobar dio turističko-ugostiteljskih

radnika, kako i sami kažete, mišljenja kako gostu treba sve dozvoliti da bi se iz njega izvuklo što više. Međutim, već naoko je vidljivo kako većina turista poštuje zakon, red i besprigovornog su ponašanja. Oni zaziru i gadi im se svaki nered. Samo mali dio ljudi s turizmom vezuje i provod. Kad mi tom malom dijelu omogućujemo i propagiramo raspojasani život, onda uništavamo onaj pravi turizam koji je svojevrsna dobrobit za zdravlje i odgoj ljudi. Većina ljudi godišnji odmor smatra vidom obnove u svakom, pa i vjerskom i moralnom pogledu. Živio sam u Parizu mjesec dana, u Italiji također mjesec dana, obišao sve talijanske veće gradove, nered nije nigdje dozvoljen. Dakle, sve je jasno.

Nama ljeti dolazi 80 posto ljudi kojima se ne može prigovoriti ništa za odjeću, a 20 posto njih je neadekvatno

Preč. Marijan Jelenić sa suradnicima

obućeno za ulaz u crkvu. I od tih 20 posto velik se dio ispriča, ide opremiti i vraća, tek se poneki bune, čak prijete prijavom, osobito žene. Mi bismo bili nedostojni čuvari naših svetinja kad bismo dopustili nered i nepoštivanje. Što bi svijet o nama mislio? Dakle, ne radi se o strogosti, nego redu i pjetetu prema svećima i mučenicima, najdivnijim sinovima i kćerima čovječanstva. Mediji su razvikali kako je gostu sve dozvoljeno. Neki mediji čak Hrvatsku propagiraju kao slobodarsku „sekslandiju“, zemlju gdje je sve moguće i dozvoljeno, pa se čak i oni koji su došli s tom nakanom razočaraju, a time i pokapaju turizam kao dugoročnu prihodovnu granu, a osobito kao sredstvo odgoja za uspjeh i radost. Pitanje je zašto vlasti i Ministarstvo turizma dozvoljavaju takvo ponižavanje Lijepe naše. Ponizuju i izruguju se s domaćim stanovništvom koje časno živi. Takvi me napadi, dakle, ne zabrinjavaju.

L: Već smo spominjali Vodnjanska sveta tijela. Neraspadnuta tijela svetaca predstavljaju znanstveni fenomen. Svake godine tisuće posjetitelja posjećuju ovo mjesto. Je li to najveća zbarka relikvija u Hrvatskoj i što ona znači u europskim okvirima?

U Vodnjanu imamo fenomen neraspadnutih tijela svetaca. To nije jasno ni ljudima iz Crkve

jer su neupućeni. Nešto će više svjetla na to baciti znanstveni simpozij koji pripremamo u siječnju. Mi imamo ovdje tijela svetih koja se nisu raspala. Za neke su to bila samo sasušena tijela bez posebnog značenja. Ali je CT-snimanjem ustanovljeno kako je jedno tijelo djelomično raspadnuto, a dva su tijela sačuvana sa svim nutarnjim organima, što je senzacija. Ne znamo za sada da postoji takav slučaj u svijetu.

Ti su sveci imali svoj blagdan, svoju vlastitu misu u misalima, pa je zapravo krivnja na nama što su postali nepoznati i u puku neštovani. Tijela su za sada nezaštićena i dolazak posjetitelja škodi im ponajviše površnjem temperature i vlagom zbog disanja i znojenja. Kad se zaštite, treba obnoviti njihove blagdane radi opće koristi. Naravno, to je povezano i sa životom župne zajednice. Ako se to oglašava javnosti, onda se ne može pogrebom ili nekim lokalnim programom prijeći dolazak mnoštva ljudi. Zato, nakon zaštite neraspadnutih svetih tijela ostaje najveći problem smještaja. U tom smislu imamo dvije opcije, gradnju novog prostora desno do župne crkve na tri etaže površine oko 800 metara četvornih, ili izgradnju kripte na površini od 380 metara četvornih. Prema crkvenoj tradiciji smještaja relikvija, kripta bi bila optimalno i konačno rješenje, funkcioni-

rala bi za sebe bez obzira na ono što se zbiva u župnoj crkvi. Zanimljivo kako glavnina gostiju iz zapadnog svijeta pita za ulazak u kriptu.

Uz neraspadnuta Sveta tijela, imamo ukupno oko 300 relikvija drugih svetaca, pa je jedan vizitator Svete Stolice rekao: „Vodnjan ima više relikvija nego obje Amerike i Australiju zajedno.“ Mi smo u Hrvatskoj sigurno jedino mjesto s tolikim relikvijama, a možda uz Rim jedino mjesto na svijetu. U naše su racionalističko doba, relikvije nekako zapuštene i gotovo odložene. Tako ima svećenika u Istri koji imaju relikvije, ali ne znaju ni kojih svetaca. Zaboravili smo da su gradovi, naselja, običaji, kultura, čak pravo, ustavi suvremenih država nastali oko svetaca koji su Božje zapovijedi i život Isusa Krista ostvarili svojim životom. Oni su stupovi čovječanstva danas i sutra. Ako pomislimo samo koliko je njihovih crkava, slika, kipova, spomen-dana i blagdana danas utkano u našu civilizaciju, onda je jasno da su sveci „kozmos kozmosa“, kako kaže sv. Ivan Zlatousti. Smetnuli smo to s uma, pa se ljudi obraćaju horoskopu, brzopletnim praznim obećanjima lovaca na dobit, pornografiji i tolikim ispraznim stvarima. Sveci, čije mi relikvije ovdje čuvamo, živjeli su na čitavom području Rimskog carstva. Od 300 njih, 264.

živjeli su prije raskola s pravoslavljem, pa su dio zajedničke nam kršćanske jezgre. Od tih, 41 relikvija pripada ženama koje su počele prve emancipaciju žene, ali na ispravan način i velika su škola današnjoj emancipaciji koja se najčešće pretvara u perfidniji oblik ropstva. Sveci su bili obuzeti osobama presvetog Trojstva. Zdravi u sebi, živjeli su za druge. Jedini smisao čovjekova života i jedini način da se civilizacije i današnji ljudi u posvemašnjoj slobodi stave u pravilni odnos jest život božanskih Osoba.

L: Rad s mladima u župi okruжен je Festivalom duhovne glazbe „Iskrice“ na kojem sudjeluju dječji zborovi iz cijele Istre. Uz suradnike iz HKZ-a „MI“ Vaš je angažman nemjerljiv. Ovakvi susreti obogaćuju i vjerujem da je ovo događanje vrijedno truda?

Potaknuti primjerom sveca iz Pule Egidija Bulešića, apostola djece i mlađih, prije petnaest godina utemeljili smo Dječji festival duhovne glazbe na kojem smo kroz petnaest godina uspjeli okupiti 8.300 pjevača osnovnih škola i župskih dječjih zborova. Šteta što mnoge župe nisu to prepoznale kao vid odgoja djece. Da se ne zaboravi, izdali smo spomen knjigu „Iskrice“ u kojoj mogu mnogi sad već odrasli sebe vidjeti kako su izgledali kao djeca. Sigurno su uspomene na njihova druženja ostala nezaboravna i još mnogo lješta no što ih može bilježiti naša knjiga. Zahvaljujem svim mojim suradnicima u tom projektu kao i Gradu Vodnjanu, Županiji, biskupiji koji su nas podržali, te svim dosadašnjim učesnicima.

Velika nam je želja pokrenuti još i duhovni dan za mlade u Istri. Iz svjetskog se iskustva vidi kako mlađima paše masovno okupljanje za njihovu formaciju. Zašto bismo čekali Dan hrvatske katoličke ili Svjetske mlađeži? Možemo imati Dan istarske mlađeži. Predlažem da to postane blagdan svete Foške. Ona mlađima ima mnogo toga

Znanstvenici i vodnjansko blago

poručiti. Oko njene crkve već je stoljetna tradicija hodočašćenja. Posebnu podršku očekujemo od kateheta i župnika.

L: Svećenički poziv je milost. Ustrajali ste u toj milosti punih 50 godina i Bogu ste zato zahvalni kako rekoste za sve dobro koje je ovo podneblje primilo kroz pedeset godina, za veliki razvoj koji smo doživjeli i što smo ovdje bili poštđeni velikih nesreća i epidemija kakve su zadesile druge krajeve svijeta. Čestitamo Vam još jednom na zlatomisničkom jubileju i želimo Vam puno zdravlja i obilje Božjeg blagoslova. Što biste poručili čitateljima Ladonje?

Organizirati festivale i neke druge aktivnosti mogli su raditi i laici. Sigurno neizmjerno je veća korist od liturgijskih slavlja, od podijeljenih sakramenta, od propovijedanja, što bi se moglo ilustrirati riječima kirurga koji mi jedno jutro nakon što se mnogo godina nismo vidjeli reče: „Sve što sam u životu naučio, bile su one vaše lekcije vjeronauka“, također pomoću riječi jedne žene: „Ako vi svojim savjetima ne spasite našu djecu, tko će“. I jedan mi je pravnik rekao:“ Sve

sam probleme riješio u vašoj crkvi.“ Gospodin tako čudesno djeluje preko nas krhkikh ljudi. Za nas svećenike je najvažnije, kako je često govorio papa Pavao VI. svećenicima: „Živite u osobi Isusa Krista, in persona Christi.“ Sve to ne ide bez žrtve i otpora, zato sam na spomen sličicu moje 50-godišnjice svećeništva stavio maleni crveni križ. I neka Bog svakim nebeskim i zemaljskim blagoslovom blagosloví sve koje je doveo na put moga svećeničkog života!

Imam poruku. Kad sam počeo službu, težište je ljudima bio Bog i vječni život, kako je to vidljivo u cjelokupnoj povijesti roda ljudskoga. Blagostanje nas je zavaralo i težište čovjek danas stavlja u sebe samoga, u iživljavanje i poroke. I tako dolazi čovjek do neshvatljivih, ropskih muka kao i suvremena civilizacija. I stoga želim čestitati vjernicima i svećenicima na ustrajnosti da povuku i predvode čovječanstvo u navedljeno „duhovno proljeće“. Začudo u nas nema svećeničkih kandidata, za najčudesnije zvanje. Kad bih imao još koji život, rado bih ga potrošio za duhovni rast ljudi i njihovu vječnu sreću, jer sreća usrećuje!

Proslava blagdana Sv. Kuzme i Damjana

Amfora na fažanskoj rivi

FAŽANA Proslava Sv. Kuzme i Damjana na fažanskoj rivi počela je 26. rujna postavljanjem izložbe dvjestotinjak fotografija koje prikazuju povijest fažanske župe u doba vladavine Italije u prošlom stoljeću do danas. U popodnevnim satima služena je sv. misa u crkvi koja nosi ime zaštitnika

Kuzme i Damjana, koju je uz domaćeg župnika vlč. Joška Listeša predvodio vlč. Ivo Borić, župnik crkve Krista Spasitelja na Velom Vrhu.

Liječnici, braća blizanci, nikada nisu ni pokušavali sakriti svoju veliku ljubav prema Kristu. Bili su mučeni, ali ih ništa nije moglo odvratiti od vjere.

Živjeli su za njega i mnoge ljude doveli do njegove ljubavi.

Misno slavlje uveličao je zbor župe Fažana te poseban gost Erik Balija, koji je izveo pjesmu „Fažana mesto moje“, za koju je tekst i glazbu napisao Daniel Načinović. U čast dvojici svetaca-lječnika nakon sv. mise plesna skupina Društva Naša djeca otplesala je „Menuet“, francuski ples iz 17. st. s temom iz njihova života. Svoju su poeziju recitirali fažanski pjesnici te se večer nastavila zajedničkim druženjem uz glazbu skupine „LP“. Ispred crkve na Trgu sv. Kuzme i Damjana mještani i župljani svih generacija pozirali su za milenijsku fotografiju formirajući amforu koja predstavlja fažanski grb. Nakon toga priređeno je zajedničko druženje i kušanje delicija koje su za mnogobrojne posjetitelje, mještane i turiste pripremili domaći ugostitelji. (*Martina PAVLETIĆ*)

Misa nakon mnogo godina

FAŽANA Zahvaljujući trudu don Ive Borića, u Valbandonu je 26. kolovoza nakon mnogo godina održana svečana sveta misa, i to prigodom 20-e obljetnice BAK-a, specijalne policije iz Istre. Mnogi župljani ni ne znaju da je nekoć postojala mala crkva, vjerojatno izgrađena u vrijeme Austrije, koja je dolaskom nove vlasti nakon Drugog svjetskog rata zapuštena, a pristup je bio i zabranjen jer je ušla u prostor tadašnje Policijske škole. Don Ivo, kao policijski kapelan, dao je obnoviti krov i tako osposobiti crkvu da može primiti djelatnike MUP-a i župljane koji su se potrudili uređiti prostor za ovu jedinstvenu prigodu.

Misu je predvodio vojni ordinarij, mons. Juraj Jezerinac. Nakon sv. mise svečanost je nastavljena otvaranjem spomenika poginulim djelatnicima

Sa svečane svete mise

BAK-a, koji je mons. Jezerinac blagoslovio. Na prigodnom domjenku za sve uzvanike pridružio se i biskup mons. Ivan Milovan.

Želja je don Ive da se crkva u potpunosti uredi i da postane službena crkva Policijske kapelaniće „Sv. Maura“ za sve djelatnike MUP-a u Istri. (*Don Josko LISTEŠ*)

Nedostaje vjera kakvu je imala Eufemija

ROVINJ Blagdan Sv. Eufemije svečano je proslavljen 16. rujna u Rovinju. Tradicionalno, na ovaj blagdan, osim brojnih vjernika iz svih dijelova Istre koji stižu kopnom, hodočasnici iz nešto sjevernijih priobalnih župa - Vrsar, Funtana i Fuškul - doplovjavaju brodicama u pratinji svojih župnika. Jutarnje misno slavlje uz koncelebraciju mnogobrojnih svećenika, predvodio je vice rektor Bogoslovnog sjemeništa u Sarajevu vlč. Žarko Vladislav Ošap. U nadahnutoj propovjedi pozvao je na odgovornost, svaki stalež zasebno, sve i svuda k cilju vlastite svetosti, citiravši sv. Augustina koji je rekao "Ako su mogli toliki prije mene, mogu i ja."

"Zavapimo za vjerom kakvu je imala Eufemija, jer toga danas nedostaje, bđimo i ne nasjedajmo na vijesti iz medija koje nisu Božje i dobre za čovjeka jer kad se izgubi vjera, sve što je vrijedno izgubi vrijednost i smisao, počinje biti normalno ono što je nenormalno. I u ono vrijeme sv. Eufemije bilo je slično kao danas, puno onih kojima Krist ne znači ništa ili im smeta. I mi se danas moramo držati Krista, k'o pojedinci, kao nacija i nositi ga svima koji žive s nama i oko nas," zaključio je vlč. Ošap.

Svečanu večernju misu pred velikim brojem hodočasnika predvodio je porečki i pulski biskup Ivan Milovan.

Od kada je tijelo svete Fume, nošeno valovima Mediterana, zoru 13. srpnja 800. godine dočekalo u podnožju Rovinja, rijeke hodočasnika stoljećima ne prestaju dolaziti svetici u pohode, donoseći svoje molitve, prošnje i zahvale. Zašto je Bog odlučio da sv. Eufemija one olujne noći u praskozorje 9. stoljeća kameni sarkofag sa svojim tijelom čudesno zaustavi baš na jednom otočiću u Jadranskome moru, baš u sjeni istarskoga poluotoka, na obalama Rovinja, zapitao se mons. Ivan Milovan na početku homilije. Svetica je svoje utočište našla baš u malenom mjestu

koje nije resilo svjetsko blještavilo – tek šaćica stanovnika, mahom ribarskih i težačkih obitelji, sa svojim kućicama i crkvicom. Ključ odgovora je u jednostavnosti, nastavio je biskup. „Jednostavan život je onaj koji se živi u skladu s Božjim zapovijedima; neopterećen ovosvjetskim utezima: slavom, moći, bogatstvom. Jednostavni ljudi zato nemaju toliko komplikiranih situacija, nerješivih problema, zamršenih čvorova; jednostavni ljudi jednostavno bolje vide. Možda se sarkofag s tijelom svetice zaustavlja na obalama nekih drugih gradova i mjesta, ali ga tamo nisu prepoznivali kao dar od Boga, jer vidici su im bili toliko pretrpani ovosvjetskim blještavilom da su oslijepili za prepoznavanje Božjega svjetla. Zato su valovi svetičino tijelo morali zaustaviti upravo kod malenih, jednostavnih ljudi, kod onih koji su upravo zbog toga jer su takvi mogli vidjeti istinu. Svetica je ne samo svojim životom nego i svojim dolaskom u našu sredinu pokazala kako slijediti Krista: ne uz pompu već u jednostavnosti vjere, kakvu samo iskrena djeca mogu čuvati, poput dječaka iz legende o njezinu dolasku.

Danas zato moramo biti zahvalni onim malenim i vjernim koji su prije više od 1200 godina bili toliko jednostavni, toliko Božji, da su vidjeli dolazak njegova svjetla koje je nosila sv. Eufemija, izvukli ga iz mora i čuvali ga. Mnoga su stoljeća prošla od vremena mučeništva sv. Eufemije no princip je ostao isti: odlučimo li slijediti Krista u svojem životu navući ćemo mržnju svijeta na sebe. I suprotno: odbacimo li Krista i vrednote koje proizlaze iz vjere zloće nam početi povlađivati, tapšati nas tobože dobrohotno, uvući nas u svoje strukture, zasljepiti nas za otkrivanje dobra.

Projekt zla da se ubije Boga u čovjeku i svih vrednota kojima Stvoritelj obasipa čovjekov život započinje uvijek

s podcenjivanjem, omalovažavanjem čovjeka. Cilj je toga izopačenog plana da se čovjek, kao plod neprocjenjive Božje ljubavi, počne osjećati bezvrijednim i kao radnik i kao učenik, i kao supruga, suprug, i kao otac, majka, dječete, kao građanin, kao svećenik, kao vjernik. Nismo li se s tim iskustvom svi susreli nebrojeno puta? Nisu li različiti ljudi i različite strukture najprije podcjenili naše dostojanstvo kako bi ostvarili neke svoje vizije „bolje budućnosti“? Sve to je tijekom svojega mučeništva doživjela i sv. Eufemija. Podcjenili su je. Ona se nije dala uvući u taj začaran krug već je do kraja cijenila sebe kao dijete Božje. Bezbožnici bi rekli da joj se to nije isplatilo. No Bogu hvala na njezinom svjedočanstvu jer, mi je danas gledamo vijencem besmrtnosti ovjenčanu i njezinom se zagovoru utječemo!"

Biskup Milovan je naglasio da okupljanje oko sarkofaga s tijelom svete Eufemije svjedoči o golemoj milosti koju je Bog pokazao prema malenima, obilato ih nagrađujući i izlijevajući na njih svoje milosrđe. „Uvijek su maleni izborili najveće pobjede zato što se nisu dali podvesti pod režime bezbožnoga svijeta. Zato ovdje rado pred Bogom priznajemo svoju malenos i tražimo snagu ojačane vjere u borbama koje nam predstoje. Svatko je ovdje došao sa svojim problemima, sa svojim životnim radostima i mukama, tražiti svetičin zagovor. Nismo ovdje došli po gotova rješenja za naše probleme, po detaljno izrađene projekte za uspjeh u životu. Jer znamo, jedno je dovoljno: ovdje smo došli tražiti svetičin zagovor da kroz život kročimo jednostavni i maleni, i uvijek vjerni Kristu, zaključio je propovijed biskup Milovan.

Nakon svečanog euharistijskog slavlja održan je ophod mnogobrojnih vjernika oko oltara Sv. Eufemije. (D. T. i T. M.)

Po Svetoj Zemlji Kristovim stopama

Ovo hodočašće jamačno će na svakome od nas ostaviti pečat i, ako Bog dade, živjet ćemo s vrijednim i dragim uspomenama.

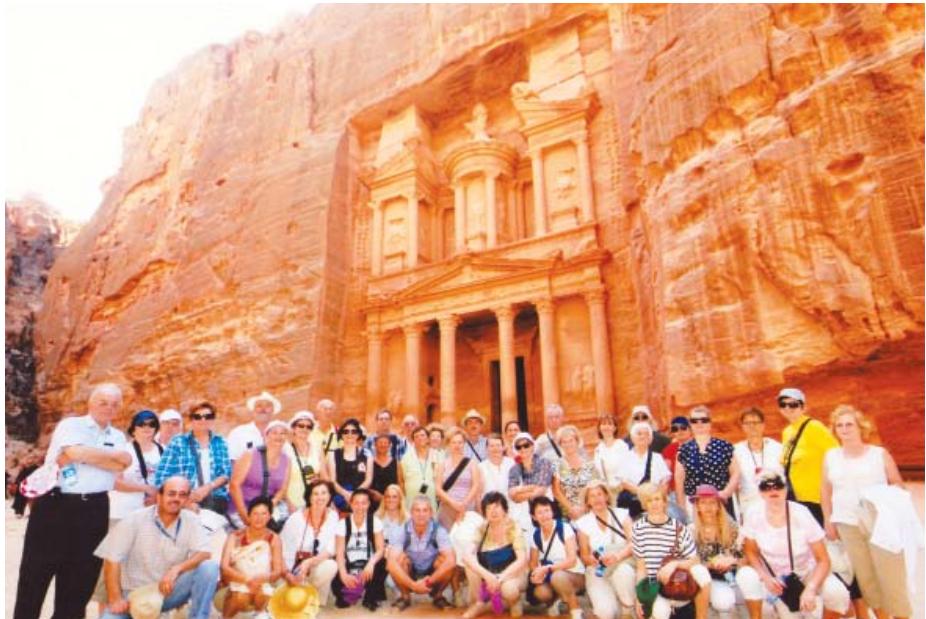
Piše Anđelko VLAH

Na hodočašće u Svetu Zemlju uputila se grupa od 45 putnika-hodočasnika, uglavnom iz Istre s nekoliko hodočasnika iz Rijeke i Zagreba, naoko šarolika, ali bitno sjedinjena u vjeri. Dušom i srcem opredijeljena za hod po Kristovim putovima; da tako dođe k izvoru – ishodištu svoje vjere – Jedne, Svetе, Katoličke... Takva grupa otputovala je avionom iz Zagreba preko Istambula za Aman 9. rujna 2011., na relativno daleki put u Jordan i Izrael.

Išli su pod vodstvom župnika velečasnog Željka Zeca, a duhovni vođa bio je stručnjak za Bibliju i parallelne znanstvene discipline prof. dr. Adalbert Rebić. Osjećam se malen u snazi moga uma pred zahtjevom da opišem naše hodočašće po Svetoj Zemlji.

Velegečasti Zec bio je motor i „spiritus movens“ našeg hodočašća. Od dana kad je objelodanio da valja poći na put u Svetu Zemlju, pa kroz cijeli put do samoga konca, za neke u Zagrebu, za nas Riječane na „Vratima Jadrana“, i na koncu i matičnoj župi u Labinu. On je podnio teret organizatora besprekorno i svi smo mogli osjetiti srce dobrog čovjeka, koji je zapravo marni radnik, službenik na njivi Gospodnjoj. Vjerujem da se svatko od nas hodočasnika s pravom moli i nada da je ovim svojim djelom, u svakom pogledu uspješnim hodočašćem, velegečasti Zec stekao udio u Kraljevstvu nebeskom.

Nadalje, dr. Rebić je zapravo od svih nas prva osobnost našeg hodočašća. Svojom stručnošću bibličara učinio je da smo svi s oduševljenjem slušali njegova tumačenja, prateći ga u stopu po sto-

Petra, poznato arheološko nalazište

pama Isusa Krista. Pomogao nam je svojim „ušnicama“- slušalicama da čujemo u onoj vrevi svijeta svaku njegovu riječ, koja je bila određena, stručna, vjerodostojna, puna bogatstva njegove vlastite erudicije – od hebrejskog jezika pa do suvremenih komunikativnih ostvarenja. Tako smo se mnogi mogli dr. Rebiću samo diviti i slušati ga, usuđujem se reći poput prvih apostola, te možemo mirne duše reći: „Rabuni-ucitelju, lijepo je družiti se s tobom...“ On je kao iz enciklopedije iznosio mnogo podataka, tako da je prava umjetnost sve „poloviti“. On zna finim jezikom razlučiti legende od istina, tako da su nam povijesne naslage ostale periferne, jer smo na ključnim mjestima biblijskih događanja od Starog zavjeta sve do Uskrsa Gospodina, slavili svinise, na kojima smo sudjelovali aktivno slušajući tumačenja čitanja iz evanđelja i poslanica. Vjerujem da je svatko od nas bio ganut, oduševljen i sretan jer smo s dr. Rebićem na čelu imali srca ispunjena. Možemo kazati onim žarom

kojim su Ivan, Petar i Jakov na gori Taboru gledali Božje lice. Jamačno svatko od nas volio bi ostati „gore“, sve više i bliže, ušatoriti se, ali život kreće dalje te se valja vratiti svatko u „svolu Galileju“. Pokojni dr. Kresina rekao je u svojoj knjizi „Svitanje iza Golgotе“ – „Golgota je svitanje...“

Svatko od nas hodočasnika mogao bi izreći svoje doživljaje s puta, ali bila bi to cijela knjiga što ne bi moglo stati u ovih nekoliko redaka. Od onog najstarijeg člana (84 godine) pa preko mlađih do najmlađih, svi smo se osjećali jedno u vjeri, nadi i ljubavi. Na koncu svega puta moramo se zahvaliti Svemogućemu Bogu – Ocu – Sinu i Duhu Svetomu što smo imali čast i čest putovati i biti na samom izvoru naše vjere, hoditi Kristovim stopama i biti na njegovim stazama.

Ovo hodočašće jamačno će na svakome od nas ostaviti pečat i, ako Bog dade, živjet ćemo s vrijednim i dragim uspomenama.

Braća hrvatskog zmaja sveučilištu darovala bistu biskupa Dobrile

PULA U ulaznom prostoru novog sveučilišnog kompleksa u Puli, na mjestu stare Opće bolnice, svečano je 26. rujna otkrivena spomen bista biskupa dr. Jurja Dobrile, rad akademskog kipara Tomislava Kršnjavog iz Zagreba, koju je Sveučilištu darovala Družba braće hrvatskoga zmaja, Zmajski stol iz Pazina. Na svečanosti se okupio velik broj uzvanika. Zmajski stol iz Pazina predstavlja je veliki meštar, dr. Nevio Šetić - Zmaj Istarski, Županijski stol je predvodio pročelnik, dr. Mario Sošić – Zmaj Dvigradski, Sveučilište je zastupao rektor, prof. dr. Robert Matijašić, a Porečku i pulsku biskupiju kancelar, vlč. Ilija Jakovljević.

Dr. Sošić je predstavio lik i djelo biskupa Dobrile, utvrdivši njegovu povijesnu zaslugu na uspješnom obrazovnom, duhovnom i nacionalnom prosvjećivanju istarskih Hrvata, na osnovu čega se razvila njihova samostalnost i čežnja za sjedinjenjem s ostalom

Blagoslov biste

hrvatskom braćom i potreba za samostalnom hrvatskom državom.

Rektor pulskog Sveučilišta Jurja Dobrile dr. Robert Matijašić zahvalio se Družbi i Zmajskom stolu iz Pazina na tako vrijednom, simboličnom daru.

Biskupov kancelar mr. Ilija Jakovljević tom je prigodom najavio višestruke

događaje koji će iduće godine obilježiti 200-obljetnicu rođenja biskupa Jurja Dobrile. On je uz posvetnu molitvu blagoslovio spomenik

Program svečanosti obogatili su Zrinska garda iz Čakovca i glazbeno-vokalni nastup pulskog tenora Zorana Tomačića. (L)

Istrani na posveti Crkve hrvatskih mučenika

UDBINA Na veličanstvenom slavlju posvete nove crkve hrvatskih mučenika u Udbini, 10. rujna, pribivalo je nekoliko desetina tisuća Hrvata iz domovine i iseljeništva. Na posvetnoj su misi sudjelovali gotovo svi hrvatski biskupi i nadbiskupi, među njima i biskup Ivan Milovan, a nazočilo je i nekoliko istarskih svećenika i veći broj vjernika.

Mnogi od istarskih hodočasnika imali su prigodu prisjetiti se, po sličnosti prezimenima i imenima naselja, svojih povijesnih tragova i naseljavanja Istre stanovništvom iz ovih prostora u vrijeme turskih osvajanja hrvatskih zemalja Krbave i Modruša. (L)

Biskup Ivan Milovan u društvu Istrana, dr. Nevija Šetića, dr. Marija Sošića i Ivana Bubića

Trodnevna duhovna obnova

BUJE Koncem kolovoza u bujskoj župi održana je duhovna obnova na temu „Gospodin moj i Bog moj“, koju je vodio o. Zvjezdan Linić. Cilj joj je bio duhovni rast i priprema za Malu Gospu, zaštitnicu župe. Obnova je počela molitvom krunice, sakramentom pomirenja, misom i klanjanjem pred Presvetim. Istom prigodom o. Zvjezdan posjetio je bolesne i podijelio sakrament ozdravljenja i pomirenja.

Trodnevница je završena u župnoj crkvi Sv. Servula svečanom svetom misom i potom druženjem sa župnikom vlč. Mladenom Milohanićem i o. Zvjezdanom. (L)

Proslava sv. Franje u Podlabinu

LABIN U utorak, 4. listopada 2011., koncelebriranom svetom misom proslavljen je Sv. Franjo, suzaštitnik župe Majke Božje Fatimske u Podlabinu. Uz svećenike dekanata bili su domaći sinovi vlč. Ivan Prodan i vlč. Dalibor Pilekić. Misu je predvodio novi župnik, vlč. Blaž Bošnjaković, a bila je tradicionalno namijenjena uspjehu srednjoškolaca u novoj pastoralnoj godini te ih je župnik pozvao da se poput sv. Franje ne boje izrugivanja i kamenovanja zbogvjere te da ga slijede u siromaštvo i poniznosti. (Bib)

Rapčani hodočastili u Labin

LABIN Zaštitnica župe Gornji Labin je Mala Gospa. To je dosad bilo zanemareno, pa je vlč. Željko Zec pokrenuo inicijativu da se svojom prisutnošću i animacijom vjernika naših župa uzmemo za dostoјno vrednovanje župnog patrona. Na poseban način se odazivlju tom izazovu župnik i vjernici Rapca. Naime, vlč. Stipan Mišura i šestero njegovih župljana popeli su se iz Rapca tzv. trima stazom u Gornji Labin i došli na misu. (Bib)

Ana Peteh

U nedjelju, 26. lipnja, preminula je iznimna vjernica Ana Peteh rođ. Šajina iz zaselka Petešljari pokraj Žminja. Rođena je 24. svibnja 1926. u Katunu Lindarskom u župi Lindar, u obitelji oca Mate i majke Josipe rođ. Monas koji su imali jedanaestero djece. Već se od najranijega djetinjstva u obitelji hranila molitvom i primjerom svojih roditelja. Otac koji je bio član Družbe sv. Mohora i izgradio zavjetnu kapelicu posvećenu Majci Božjoj nakon što se živ vratio iz Prvog svjetskog rata.

Udala se za Josipa Peteha iz zaselka Petešljari pokraj Žminja s kojim je imala troje djece: sina Vinka te kćeri Neviju i Nadu. Budući da joj je suprug radio u rudnicima, ona je radila na održavanju imanja. Za nju nisu postojali »muški« i »ženski« poslovi jer je orala, kopala, brinula se za blago i održavala domaćinstvo. Posebno je bila povezana s crkvicom posvećenom Sv. Ivanu i Pavlu i Majci Božjoj od Zdravlja u Zabrežanima, čija je zvona rado osluškivala s petešljarskoga imanja.

Njezin je život bio trajno otvoren utjecanju zagovoru svetaca, posebno hrvatskih. Godine 1961. teško je oboljela i šest mjeseci ležala je u pulskoj bolnici. Ondje je prvi put čula za hrvatskoga blaženika Nikolu Tavelića, po čijem je zagovoru čudesno ozdravila. Uvijek je rado isticala da je prijelaman događaj u njezinu životu bio odlazak u Međugorje. Kraljica Mira joj je ostala trajan oslonac u najtežim trenutcima.

S njom u kući živio je njezin sin Vinko sa suprugom Magdom i osmero djece. Djeca su u svibnju 1996. godine ostala bez majke koja je dugo godina bolovala. Sva su djeca u trenutku majčine smrti bila maloljetna, najmanje je dijete imalo nepune četiri godine. U 70. godini života nona Ana zajedno sa sinom Vinkom preuzela je brigu za odgoj i podizanje djece. Osim Kraljici Mira,

sv. Nikoli Taveliću, utjecala se sv. Leopoldu Mandiću, bl. Alojziju Stepincu, a posebno je štovala slugu Božjeg Miroslava Bulešića. Nonu Anu posebno je pogodila smrt unuka Ivana koji je 2005. poginuo u prometnoj nesreći.

Prošle godine sva su djeca njezina sina postala punoljetna, a čitava obitelj posebno se radovala svećeničkom ređenju unuka Josipa. Nažalost, uoči ređenja doživjela je moždani udar zbog kojega je završila u pulskoj bolnici. Silno je željela vratiti se kući, što su liječnici i dopustili. U Petešljarima su joj svi unuci, posebno oni najmlađi, brinući se za svoju teško bolesnu nonu, pokušali uzvratiti za svu ljubav koju im je tijekom godina davala. No nije dočekala mladu misu svojega unuka. Tjedan dana uoči velikoga slavlja za čitav Žminj, Gospodin ju je na blagdan Ivana i Pavla, kojima je čitavoga života hodočastila, pozvao k sebi. Umrla je okrijepljena sakramentima, a sprovodne obrede na žminjskom groblju, uz više svećenika, 31. lipnja predvodio je župnik Jordan Rovis. Oko njezina odra stajalo je njezino životno djelo: troje djece i dvanaestero unučadi, među kojima su bile i tri teologinje i jedan svećenik. (L)

In memoriam

Tereza Kolić

U pulskoj je bolnici u 84. godini, 7. srpnja, okrijepljena sakramentima, umrla uzorna vjernica Tereza Kolić rođ. Milovan. Životni je put počela 28. veljače 1928. u Režancima u župi Svetvinčenat. Potomka je uzorne istarske obitelji Milovan, poznate ne samo po naprednoj obiteljskoj zadruzi u prvoj polovici 20. stoljeća, već i po neprijepornom svjedočenju katoličkoga i hrvatskoga identiteta, i po cijenu smrti. Iz te obitelji potekla su petorica svećenika, a jedan od njih posvećen je za biskupa.

Rodila se kao najmlađa kći u obitelji Antona i Marije Milovan koji su imali desetero djece. Obitelj je živjela uz molitvu, rad i povezanost s Crkvom.

Uoči i tijekom Drugoga svjetskog rata, ali i porača, Milovani su prošli težak križni put, čijim je postajama svjedočila i Tereza kao djevojčica i djevojka. Zahvaljujući s jedne strane učiteljici koja je njezinu generaciju mimo talijanskoga školskog programa podučavala hrvatskom jeziku i kulturi, a s druge strane obitelji u kojoj se oduvijek čitalo i mislilo hrvatski, te je vrednote Tereza prenosila i u dalnjem životu.

Jedan je događaj presudno utjecao na njihov život. Njezina brata Antuna, oca porečkog i pulskog biskupa Ivana Milovana, partizani su 22. ožujka 1945., zbog nepristajanja uz komunističku ideologiju, zbog vjere i domoljublja, oteli i pogubili. Njegovu se grobu još

ne zna mjesto. Njezinu bratu i čitavoj obitelji veliki prijatelj i rođak bio je sluga Božji Miroslav Bulešić, kojega je pokojna Tereza poznavala, i čija je mučenička smrt u Lanišću 1947. dodatno utjecala na njezin život.

Udala se 1951. za Matu Kolića iz mjesa Šajini u župi Barban, a u skladnom su braku, ispunjenom ljubavlju, radom i međusobnim poštivanjem, podigli petero djece: sinove Dragutina i Darka te kćeri Mariju, Nevenku i Ankicu. Posebno se utjecala zagovoru sv. Terezije od Djeteta Isusa i Kraljice mira. Život ju je dobro naučio da je obitelj vrednota u koju se nikad ne smije prestati ulagati vrijeme, trud, molitvu. Stoga je uvijek ostala blisko povezana s članovima obitelji Milovan iz koje je potekla, a za svoju obitelj Kolić bila je glavna poveznica, sigurna luka te zajedno sa suprugom do kraja života okupljala je djecu, petnaestero unučadi i praučnike, prenoseći im najvažnije vrednote, nesebično se do samoga kraja brinući za njihovo dobro u školi, na fakultetu, u braku, na poslu...

Svi su barbanski župnici u njihovoј kući imali svoj kutak za duhovnu i tjelesnu okrepnu. No, njezina briga nadilazila je granice barbanske župe i šajinske kapelanije jer molitvom je pratila sve biskupijske svećenike na kojim god službama bili.

Bolest je strpljivo podnosiла, do zadnjega je dana radila, ne tražeći mnogo, a zahvalna je bila za sve geste ljubavi svoje obitelji, a posebno svojega voljenog supruga Mate. Pokopana je 8. srpnja na groblju u mjestu Škitača pored Šajina. Sprovodne je obrede, potom i misu zadušnicu, u šajinskoj crkvi Sv. Petra vodio njezin nećak, porečki i pulski biskup mons. Milovan, u zajedništvu s pokojničinim bratom Marijanom te nećacima Vjekoslavom i Milanom, župnikom i još četvoricom svećenika. (Matilda Kolić Stanić)

Proslava sv. Kuzme i Damjana

KAŠTELIR U ponedjeljak 26. rujna kaštelirska župa Sv. Kuzme i Damjana svečano je proslavila svoje patronе. Euharistijsko slavlje predvodio je mons. Marijan Bartolić, uz župnika ovdašnje župe i generalni vikar Porečke i pulske biskupije mons. Marijan Kancijanić, te osam svećenika. Na početku sv. Mise uručeno je mons. Marijanu Bartoliću cvijeće i priznanje kao zahvala za nesebičan rad na njivi Gospodnjoj kroz 60 godina svećeništva, od kojih je 9 godina boravio i službovao upravo u Kašteliru. U nadahnutoj propovjedi svečar se zahvalio župljanim i Gospodinu koji ga je kroz dugi niz vodio i nadahnjivao u zvanju crkvenog pastira. Osvrnuvši se na svece župne zaštitnike sv. Kuzmu i Damjana, naglasio je da su oni, po zvanju liječnici, nesebično i gorljivo pomagali i liječili svoje bližnje, i tjelesno i duhovno, i riječima i konkretnim djelima. U nastavku propovjedi mons. Bartolić je istaknuo presudnu i nezaobilaznu ulogu obitelji u očuvanju istinskih ljudskih i kršćanskih vrednota, a posebice ulogu roditelja koji prenoseći te vrijednosti ostavljaju najupečatljiviji trag u odgoju svoje djece. U sklopu proslave nakon misnog slavlja župnih zaštitnika sv. Kuzme i Damjana organizirana je dojmljiva i dostojanstvena procesija kroz Kaštelir koja se tradicionalno održava dugi niz godina. Nakon procesije svečar je dao na ljubljenje relikvije i dijeljene su slavljenikove spomen-sličice. (L.)

Dva zlatomisnika – jedno misno slavlje

Zlatomisnički jubilej proslavili su u župi Sv. Jurja mučenika u Starom Pazinu vlč. Antun Kurelović i vlč. Frane Kurelović, oba zaređena za svećenika u ovoj crkvi 1961. godine.

STARI PAZIN Župa Sv. Jurja mučenika u Starom Pazinu marno je pripremila zlatomisničko slavlje vlč. Antunu i Franu Kureloviću. Oba su bili u istoj crkvi ređeni za svećenike preko ruku nadbiskupa Josipa Pavlišića, u nazočnosti beogradskog nadbiskupa Josipa Ujčića, i župnika Slavka Kalca 9. srpnja 1961. Zlatomisnički su jubilej slavili zajedno 11. rujna.

Povorka s ministrantima i desetak sumisnika krenula je iz župnog stana u ispunjenu crkvu. Biskup u miru, mons. Antun Bogetić, čekao je kod oltara. Pozdravna riječ župnika Ferlina i pozdravna pjesma zbora prethodili su početku mise. Zanosna liturgijska pjesma, kako je primijetio dr. Milan Šimunović, nastajala je u sjeni mons. Ivana Bartolića, majstora pjesme. Dugogodišnji zborovođa i orguljaš Bruno Gortan rastao je sa zborom i zbor s njime. Prijevni psalam: "Gospodin je moja snaga i moja pjesma" predvođen skupinom zbora "Harfa Sv. Nicefora" iz Pićna proširio je osjećaj zajedništva.

Prof. dr. Milan Šimunović je već u početku homilije ujedinio osjećaje prožete pjesmom, liturgijom i okupljenom zajednicom, a potvrdio je to spontani pljesak. Svatko je u njegovoj riječi mogao pronaći nešto za sebe. Odgovorno je i teško biti danas svećenik, možda i teže nego u nekim drugim vremenima. Citira se i riječ spomen-sličica "Oprostite za neispunjena očekivanja." - svećenik je slab i krhak, kao i svi ostali; potom „Neka ruka ostane na plugu, dok se tvoja njiva, Gospodine, ne izore“, „Bože, povećavaj u nama oganj svoje ljubavi.“

Na sv. misi propovijeda dr. Milan Šimunović

Potrebni su uvijek novi orači na Božjoj njivi kolikogod ona izgledala tvrda i neplodna. - Mladi „orači“ uskočite – Bog uvijek poziva, ali i prati. Uzak i trnovit put nije zapreka.

Više spontanih aplauza dalo je navještaju Božje riječi jaki naglasak slavlja. O da i što više mladih, uz mnoge zamamne ponude, čuje i taj glas!

Pred oltar su doneseni znakovi euharistije: veliki domaći kruh i vino. Cijelo je slavlje bilo je prožeto duhovnim ponosom, radošću i zajedništvom. Osjetilo se to posebno na kraju mise kroz pozdravne govore, čestitke i darivanja u ime župe Stari Pazin, Pićan te molitvene grupe iz Krnice. Zlatne medaljone Porečke i pulske biskupije u ime biskupa Ivana Milovana predao je mons. Ivan Bartolić. Zahvalna riječ svećara dotakla je sadašnje i vrijeme minulih 50 godina, desetu godišnjicu crnog 11. rujna u Americi i župnički hod kroz župe Grdoselo, Kršikla, Zareće, Vaaltura, Muntić (Frane) te Buzet, Črnica, Sovinjak, Barban, Žminj i Pićan (Antun). Ministranti su od zlatomisnika dobili male plakete "Ministrant zlatne mise", simbolično za njih i sve ostale njihove vršnjake s likom blaženoga Ivana Pavla

Drugoga, toga velikog pokretača mlađih i starijih, koji je snažno govorio i kad nije mogao izgovarati riječi. Ofer je potrajanjao jako dugo. Bio je jako drugačiji od uobičajenog. Svaki je rekao riječ, rukovao se, poljubio križ i zlatomisnike. Srce je progovorilo, neće se zaboraviti. I kod stola je bilo puna izrečenih želja, čestitki, razmišljanja, darova svake vrsti, poput stare riječi Gradičanskih Hrvata iz Hrvatskog Židana u Mađarskoj, recitacija djece... Kuća "Kod Francuza" u Rogovićima bila je domaćin stola. Stol je bio smišljeno i znakovito aranžiran i u ponudi sadržajan. Velika hvala domaćinima i svima, koji su uvjereni da svećenik Božjim darom mnogima otvara vrata u svijet i život, usmjeruje na pravi životni put, iako se nameću mnoge i vrlo zavodljive stranputice. Ovim se slavljem pedeset godina pretvorilo u jedno veliko „sada“, posebno nazočnošću predstavnika pojedinih župa u kojima su djelovali svećari. Čini nam se da je to put, iako izgleda tvrd i neplođan, koji ne treba mijenjati, nego slijediti. Gospodine, hvala ti za taj dan. Hvala svim Božjim suradnicima u njemu, učesnicima, dobrovilorima. Vrijeme prolazi, a tvoj dar i milost ostaju trajno. (L)

Veliko slavlje u Žminju

ŽMINJ Župa Žminj proslavila je 29. rujna svoje suzaštitnike: sv. Mihovila arhanđela, sv. Gabrijela i Rafaela. Na početku biskup mons. Ivan Milovan blagoslovio je obnovljeni oltar sv. Barbare djevice i mučenice (+288.). Naime 2. listopada 1943. u bombardiranju Žminja, u stradaloj crkvi, bio je uništen kameni retabl oltara. Oltar je kao svoj zavjetni dar dala podići Ruža Jelenić, majka ovogodišnjeg žminjskog zlatomisnika Marijana Jelenića, sada župnika Vodnjana. Uz tridesetak misnika, od kojih deset rodom iz Žminja, u nazočnosti biskupa, misu je predvodio zlatomisnik sa još tri istarska zlatomisnika: Antuna Kurelovića, župnika Pićna, Frane Kurelovića u svećeničkom Domu i Marina Mikolića, župnika Motovunskih Novaka. Misu je pratilo poznati župski mješoviti zbor pod ravnjanjem Nele Božac i njene kćerke Aleksandre Orbanić. Program je vodio Lino Zohil iz Žminja, župnik u Vrsaru.

Nakon mise o zlatomisniku je u ime istarskih svećenika govorio Željko Zec, župnik Poreča, a u ime župe Ivan Karlović. Zlatomisnicima je u ime župe župnik Jordan Rovis podijelio prigodne darove, a Ruži Jelenić kip sv. Barbare. Načelnik općine Aldo Bančić je predao općinsku nagradu gđi Neli Božac, zlatomisniku i bivšem župniku Kureloviću. Općinsku odluku obrazložila je gđa Nada Galant.

Neli Božac je dodjeljenja zbog 50 godina sviranja u Župi, te pedagoških uspjeha što je odgojila više crkvenih orguljaša i za uspjehe koje postiže njen zbor u župi i šire. Zlatomisniku jer je prije deset godina objavio knjigu „Žminj 2001“, još ranije na drevnom žminjskom čakavskom i ujedno najstarijem dijalektu istarskih Hrvata novelu „Buoja“, i knjigu „Svetac iz Žminja“ o franjevcu o. Korneliju Hrelja koji je umro na glasu svetosti

Župnik Rovis sa zlatomisnikom Marijanom Jelenićem te Marijom Dorčićem sa suradnicima mesta. „To se nije smjelo znati da sam ja potaknuo, otkrivam to danas prvi put kao tajnu, jer se već slijedeće godine za „hrvatskog proljeća“ hvatalo i zatvaralo sve koji su pokušali nešto izvan tadašnjih struktura. Miha Rovisa nisu dirali jer je kao direktor najuspješnijeg pulskog poduzeća „Industrockema“ bio sponozor za sve pulske potrebe. A tadašnji načelnik Mjesne zajednice, svojevrsni karizmatik Petar Radovan, na ispitivanju je rekao da je to bilo druženje uz domaća jela. Kad dođem u Žminj i vidim sve to, osjećam to kao moje dijete“, rekao je zlatomisnik.

Misi je tradicionalno nazočila osmoročlana delegacija Policijske postaje Rovinj na čelu s načelnikom Gianfrancom Trombini, te policijski kapelan Županije istarske don Ivo Borić, župnik Velog Vrha u Puli.

Zlatomisnik Jelenić zahvalio se učesnicima slavlja i Općini, te je otkrio tajnu kako je predložio i zajedno s ing. rudarstva Mihom Rovisom 23. siječnja 1971. organizirao susret žminjskih intelektualaca na kojem je 94-ero okupljenih raspravilo i donijelo povijesne odluke za Žminj: urbanizaciju okolice Žminja, izgradnju industrijske zone s tvornicom tekstila, proširenje uskih seoskih puteva za potrebe automobilskog prometa, otkup mlijeka, izgradnju nove električne mreže, vodovoda i telefona do svakog od stotinjak žminjskih zaselaka.

Tako se Žminj razvio kao rijetko koje naselje u unutrašnjoj Istri i nije ga zadesilo raseljavanje kao mnoga druga

Na kraju je Jelenić pozvao i klesara Maria Dorčića koji je u šest mjeseci sa svojim suradnicima uspio napraviti novi dio oltara, adekvatan drugim oltarima, pa je tako u ovoj crkvi zalječena rana stará gotovo 60 godina zašto je pozdravljen burnim pljeskom. Za ovu prigodu Župa je izdala razlednice s dvanaest motiva. Za ručkom je još mnogo toga rečeno kao i na svečanoj općinskoj sjednici na kojoj su nazočili župnik Rovis i Kurelović koji se i zahvalio za dodjeljena priznanja. (L)

Biskup Dobrila poželio vječni počinak

Još se nije ostvarila posljednja želja biskupa preporoditelja dr. Jurja Dobrile da bude pokopan u Bermu na groblju crkve Majke Božje na Škriljinah. Tu su mu naime živjeli brojni rođaci * Župnik Ivan Macinić rado se poziva na sv. Pavla kada govori o vjerskoj zajednici koja najbolje funkcionira u međusobnom prožimanju, uzajamnosti i interakciji: „Hvala Bogu da Crkvu vodi Duh Sveti! Hvala Bogu da smo sačuvali vjeru.“

Piše Tomislav MILOHANIĆ

Beram je jedno od naselja s najdužim kontinuitetom naseljenosti u Istri; od željeznog doba preko rimskih utvrđenja i srednjovjekovnih kaštela do današnjeg izgleda. Župa i naselje spominju se 1178. godine u buli pape Aleksandra III., kada dolazi pod vlast porečkog biskupa. Kroz povijest ime mesta se mijenjalo: Vermum, Verm, Berm, Beram. U srednjem vijeku Bermom upravljaju gorički grofovi, a potom je u sastavu Pazinske grofovije. Od 1578. godine Beram ima status gradića, a broji ukupno 148 ognjišta. U 17. st. bio je trgovište i jedan od najvažnijih centara srednjovjekovne glagoljaške pismenosti. K beramskim su popovima glagoljašima dolazili na naukovanje đaci (žakni) iz velikog dijela Istre. Svjedočanstva o tome ostavili su upisana glagoljicom na marginama beramskih liturgijskih knjiga ili urezana na freskama ukrašenom zidu crkvice Sv. Marije na Škriljinah (127 glagoljičkih grafita). Iz Berma potjeće nekoliko iluminiranih glagoljskih rukopisa iz 13. i 14. st., među kojima je fragmenat homilijara (zbirka propovijedi) i bogato oslikani misal i brevijar iz 14. stoljeća.

Crkva sv. Marije na Škriljinah čuva u svojoj unutrašnjosti jedno od najvrednijih ostvarenja istarskog srednjevjekovnog slikarstva. Dobro sačuvane kasnogotičke freske prekrivaju gotovo u potpunosti unutrašnje zidove crkve, a djelo su majstora Vincenta iz Kastva (1474.). Slike su rađene po narudžbi beramske

Obnovljena župna crkva Sv. Martina i zvonik

bratovštine Sv. Marije, tako da je glavni prostor na slikama posvećena scenama iz Marijina i Isusova života. Najsnažniji dojam pobuđuje freska Ples mrtvaca. U 18. st., u razdoblju baroka, crkvica je proširena i renovirana, pri čemu je oštećen ili uništen dio fresaka. Sve su freske tada prefarbane i sakrivene, a ponovno su otkrivene i restaurirane 1913. godine. Od 1890. do 1930. župom Beram upravlja Josip Grašić, koji je za vrijeme svog upravl-

janja župom izgradio današnju župnu crkvu i zvonik, obnovio svetište na Škriljinah, osnovao posuđilnicu, organizirao obrazovne tečajeve i sudjelovao u osnivanju Pazinske gimnazije - Hrvatske gimnazije u Pazinu. Okupljaо je vodeće intelektualce Istre i Slovenije u župnoj crkvi u Bermu, a istaknuo se nakladničkim i prosvjetnim radom. Crkva na Škriljinah je od 1962. godine zaštićeni spomenik kulture.

u sjeni Gospe na Škrljinah

Malo je poznato da župna crkva Sv. Martina u Bermu, izgrađena u neoromaničkom stilu početkom 20. stoljeća, ima iz današnjeg glavnog oltara potpuno sačuvano gotičko svetište starije crkve iz 1431., s freskama koje su starije od onih na Škrljinah. U tom se svetištu čuva i krstionica s glagoljskim natpisom, dok je u zid ugrađen kameni kasnogotički reljef s likom sv. Martina, izrađen u pučkoj maniri. Oltarnu sliku na platnu u župnoj crkvi naslikao je hrvatski slikar Celestin Medović.

Patron župe je sv. Martin, biskup Toursa, poučavatelj klera, pomagatelj siromaha i monah iz 4. stoljeća. Naselja župe su Belci, Beram, Cvitani, Čipri, Ladavci, Mala Traba, Suškali, Vela Traba.

Crkvena statistika za 2009. godinu izgleda ovako: krštenih 1, vjenčanih 1, umrlih 3, krizmanika u župi 11, vjeroučenika 25; za 2010. godinu: stanovnika u župi 354 (katolika 350), krštenih 2, vjenčanih 3, umrlih 5, prвopričesnika 5, vjeroučenika 21. Župa broji 106 obitelji, a sam Beram 25 (96 stanovnika). Pred 100 godina bile su u Bermu 42 obitelji.

Zupljeni i župnik ponosni su danas na zvonik i župnu crkvu, koji su o stotoj obljetnici izgradnje crkve, obnovljeni i osvanuli kao novi. A sve to ponajprije zaslugom Biskupije u Poreču i drugih vrijednih župljana. „Mi smo mala župa i zbog toga upućeni jedni na druge. Uvijek je tu bila prisutna sloga. Zato smo mogli neke projekte ostvariti, kao što je obnova župne crkve. Bez tog zajedništva, požrtvovnosti, upornosti, razumijevanja, pogotovo ljudi iz Župnog vijeća, teško bi bilo to ostvariti. Kad je jedan posustao, onda je drugi potegao. Pomogli su i ljudi izvan župe, njih

Sv. misa pred crkvom Sv. Marija na Škrljinah ('Majevica')

tridesetak, jer bez njih ne bismo mogli takav projekt ostvariti“, ističe Marino Golob, član Župnog vijeća.

Detaljno o ovom projektu upoznao nas je Davor Pilat, također član Župnog vijeća. Zvonko Baćac nam je pak rekao: „Moj nono mi je pustio oporučku: Ja sam tu crkvu gradio. Ti si je dužan čuvati. Ljeti 1976. smo prikrivali krov. Skupljali su se dobrovoljni prilozi. Bio sam prvi na listi. Zvali su me u Komitet na odgovornost kako sam moga pomoći crkvi pa sam im objasnio da crkva nije ni od popa, ni od države, nego da je naša. To je moj nono gradi. Naša je to dužnost, svega naroda, da održava tu crkvu.“

Slavlje završetka radova upriličeno je 11. rujna. Tom je prigodom svečanu misu u beramskoj župnoj crkvi Sv. Martina predvodio porečki i pulski biskup Ivan Milovan, uz sudjelovanje brojnih mještana i predstavnika svih onih koji su pomogli obnovi crkve.

Zupna crkva Sv. Martina sagrađena je 1910. a zvonik 1903. godine po projektu bečkih

arhitekata. Lani o stotoj obljetnici crkve vlč. Josipu Grašiću postavljena je u crkvi spomen-ploča. U radovima na župnoj crkvi koji su trajali godinu dana, pod budnim okom konzervatora, nastojalo se sačuvati u izvornim obliku sve što se moglo. Obimni radovi, čiji je glavni izvođač bio pazinski „Vladimir Gortan“ s kooperantima, među kojima je najveći dio posla obavila tvrtka „Antić NOVA“ iz Labina, stajali su gotovo četorostrisec tisuća kuna. Obnovljena je fasada, izmijenjen je krov na sjevernoj strani sakristije, napravljena „busola“ u ulazu, postavljen kameni nogostup i popravljen kameni zid oko crkve, promijenjene su stare kamene stepenice na ulazu te je očišćen i opran zvonik.

Od Bisericke Pilar saznajemo da je prije četiri godine osnovan župni Caritas, koji pomaže potrebitima i uključuje se u humanitarne akcije. Posebno ističe akciju skupljanja pomoći za Knin. Župa Beram, zajedno sa župom Tinjan, već godinama organizira hodočašća iz kojih nose prekrasna iskustva. Prošle godine bili su na hodočašću u Istočnoj Sla-

voniji (Đakovo, Aljmaš, Vukovar, Ilok ...), preklani u Kninu, na Krki, na Višovcu. Prije četiri godine hodočastili su u Krasno.

Tko pjeva, dva puta moli“, kroz smiješak kaže Marijan Gortan, orguljaš i voditelj crkvenog zbor, član Župnog vijeća i dobitnik biskupijskog priznanja, koji već niz godina svira u crkvi, prije na harmoniju, a od 1999., kada su sagrađene, na novim, lijepim orguljama. Od tada djeluje crkveni zbor koji je okupljao i do četrdesetak članova. „Zbor se malo osipa, entuzijazam posustaje. Ima nas sada do dvadesetak članova. Pjevamo svake nedjelje, ima starih, ima mlađih, mješovito, od 15 do preko 80 godina. Ima i muških, trebalo bi ih biti i više, da bude višeglazni zbor. Vježbamo više kad su neki blagdani, idemo na susrete zborova, vjenčanja“, ističe Gortan.

Polaznica tečaja za animatore, članica crkvenog zbor, čitač te tajnica nacionalnog vijeća FRAME Nina Lukež ističe dobru suradnju mlađih koji i kad odu na školovanje ostaju međusobno povezani i uključuju se u vjerska događanja u župi. Okupljaju se također kod nacionalnog susreta mlađih i kad se organiziraju hodočašća. U župi je aktivna poveća grupa ministranata, a u liturgijska slavlja se po uhodanom ritmu i ažurnom rasporedu uključuju čitači.

Nezabilazna je u župi marljiva i nesebična Sonja Šestan koja, pored uloge zvonarice, ključarice i domaćice, čisti i uređuje crkve, a kroz cijelu godinu dežura i na usluzi je hodočasnicima i turistima koji posjećuju Beram i njegove znamenitosti.

Iako je zaštitnik župe Beram sv. Martin, pored blagdana Martinje, Beramci posebno svečano slave blagdan Majevica i Veliku Gospu. Za razliku od Martinje, koja drugdje uglavnom poprima svjetovni, profani karakter, uz šale, poskočice i različite

Slika sv. Martina u župnoj crkvi (Celestin Medović)

dosjetke, Beramci svog župnog zaštitnika obilježavaju vjerski. I originalno. Skuplja se vino u svim konomabama beramske župe, onda se u brentama donese pred oltar, gdje se ono blagoslivlja. „Da vino koje je rodilo po Božjoj milosti i blagoslovu, bude okrepa našim župljanima,“ pojašnjava Marino. Na simpatičan i promišljen način spaja se vjera i običaj u tom vjerskom ceremonijalu. Vino natočeno iz svih konoba i nošeno u tri brente, Beramci nazivaju vino na rige.

Blagosloviti vino pak se skupiti pred crkvom na placi. Ne radi se o grupi ljudi – cijela je župa uključena. Naše vrijedne domaćice, djevojke, supruge i majke ispeku i donesu kolače“, ističe Davor i zaključuje: „Piješ to vino i ne opiješ se jer je to blagoslovljeno vino!“

Šušor lišća kudiju zmrsci

uskubene su vinje

razgoliznjeni trsi

rivalo martinje

zleglo se je vino ud mladega mošta

kuntenta kumpanija selo ubahiža

brenta u roči prez pristanka rošta

za lipu užancu utpiре se biža

vino se miša i toči

svake foze

iz svake lože

svih kolori

gušti i dolori

tr tanca u roči

smih borgonje i škerac terana

bevanda i bilica

malvažija i hravatika

s pinon namurana

a sveti Martin stira orke i štrige

s palicon krstec to vino na rige

(Beramski kum)

Na prvu nedjelju svibnja slavi se blagdan Majevica, kada se u procesiji nosi ukrašeni kip Majke Božje iz župne crkve Sv. Martina do crkvice Majke Božje na Škriljinah, a župljanima se pridružuju mnogobrojni hodočasnici koji dolaze iz okolnih župa. Beram je poznata turistička destinacija i hodočasnička meta koju tijekom godine posjećuju brojni turisti i hodočasnici. Župljeni se diče bogatom kulturnom sakralnom baštinom.

Ulaz u gradić Beram krasiti prirodno oblikovana pećina, koja mjestu daje ugodaj i čar gradića na gori; kroz godinu uprizorujući Lurdsку spilju, a u došašcu i za Božić preoblikuje se u

Betlehemsku spilju. Od 2005. godine pećinu rese kipovi, a interijer je osvijetljen i povezan na javnu rasvjetu kao i obližnja kalvarija.

Već davno, a to se održalo do danas, kroz listopad se svaki dan moli krunica. Voditeljica je bila časna sestra Dušica Golob sve dok je mogla dolaziti u Beram. Intenzitet molitvenog i vjerskog života posebno je istaknut u došašcu i korizmi. Izuzetno je dojmljiva procesija na Badnjak, sa svijećama, od pećine do župne crkve, a svaki utorak u korizmi i na Veliki petak održava se Križni put.

Marino Golob, koji se zauzeo oko objavljivanja pretiska spomen-knjige o biskupu Jurju Dobrili, uoči 200-te obljetnice njegova rođenja, ističe koliko je duboka i neraskidiva bila povezanost preporoditelja Istre s Bermom, potvrđena i u njegovoj posljednjoj želji. „Nekoliko godina prije svoje smrti izrazio je želju počivati na groblju kod Majke Božje pod Bermom blizu Pazina. Zašto je biskup Dobrila bio toliko vezan za Beram da je poželio da bude tu pokopan, bez obzira na to što je stolovao kao biskup u Poreču i u Trstu? Razlog je u tome što je ovdje imao rođake. Od 16 bližih rođaka koje biskup navodi u svojoj oporuci, kojima je ostavio novčane naknade, osam ih je bilo iz Berma. Biskup je bio čovjek iz naroda, ponikao iz jedne potleušice u Ježenju i u toj se Europi, ondašnjoj Habsburškoj monarhiji, uspio uzdignuti se do časti biskupske stolice. On nam je i danas vodilja kao što je bio u prošlosti, kako u pogledu vjere, tako i pregalaštva za svoj narod, pregalaštva za našu zajednicu“, zaključio je Marino.

Zupnik Ivan Macinić pak ističe da sve radi u dogovoru sa župljanim. Oni znaju što radi njihov župnik, župnik zna što čine njegovi suradnici.

On živi s tom sredinom. U svom pastoralnom radu u župi napravio je jako puno. „Mi

Procesija na prvu nedjelju svibnja ('Majevica')

živimo svoju osobnu vjeru na temelju njegova utjecaja i od svega onog ča smo ponesli iz obitelji“, kaže za svoja župnika Mirna. Kaže da je Beram zdrava sredina koja ima visoke kriterije u čuvanju moralnih vrijednosti, te vjerskog i duhovnog života uopće. Pokušaj da se mlade uvuče u ovisnost, drogu, dobrom suradnjom roditelja i župnika suzbijen je odmah na početku. Na tom primjeru i na puno drugih, potvrđena je solidna suradnja župljana i župnika Osjeća se poštovanje, respekt, unatoč saznanju da ima i nekih propusta i nedostataka.“Ta, Crkvu čine grešni ljudi – kaže župnik – a ja sam samo jedan sluga, sluga slugu, siromašak plovani. Župnik bi trebao biti drugi Krist. Svaki je pojedinac važan, svi su udovi potrebbni i važni, u svojoj svrshishodnosti upućeni jedan na drugoga“.

Zupnik se rado poziva na sv. Pavla kada govori o vjerskoj zajednici koja najbolje funkcioniра u međusobnom prožimanju, uzajamnosti i interakciji. „Hvala Bogu da Crkvu vodi Duh Sveti! Hvala Bogu da smo sačuvali vjeru“, konstatira župnik. Prebirući po fotografijama iz vjerskog života župe, ponovo sortirane i kronološki složene, župnikovo se lice ozari; ponosan je na svoje Beramce, kod kojih uvijek nalazi uporište i razumijevanje. Četrdeset i četiri godine među svojima dugo je razdoblje za prožimanje i sraslost. Prateći čovjekov

vijek kroz tako dugo razdoblje, župnik sa svojim župljanim doživi svojevrsnu simbiozu. Kada župnik govori o svojim župljanim, vjernicima, osjeti se blagost i razumijevanje. Sa sjetom u glasu sjeća se vremena kada je u župi bilo znatno više djece, posjećenost crkvi veća, primanje sakramenata učestalije. Budućnost je ipak na strani života, konstatira župnik. I, unatoč stagnaciji i ponekom negativnom pokazatelju, za sebe kaže da je nepopravljivi optimist. A puno toga neizrečenoga prosijava iz stihova Mirnine pjesme o beramskoj trešnji...

Na sred sela, visoko do neba / Ponosno stoji jena čerešnja./ Naša je, a mi smo nijesni / I una tuo dobro zna! / Čuda je ona tiega s nas pasala: / prve beside dičić je poslušala; / prven koraken se radovala. / Kao svoju, dicu je na granah čuvala; / Mulariju je va svojen krilu skrivala; / stareh štuorjic se naposlusala. / Kad smo šli delat vajk nas je pozdravljaljala, / kad smo se tornali s nas je pensala. / Na pogrebu se s nami žalostila, / Svaken se piro ili sakramientu veselila. / Nedja ni je bila najveć draga: / Vesele i liepo obučene / Slatko nas je pozdravljalala. / Imeli smo je rada. / I ona je tuo dobro znala, / I svako nas je leto slatkemi čerešnjami darovala. / A jeno saboto, pile su zabrnčele, / presuda je pala! / Stisla se srca i kakova suža je pala. / Ali naša čerešnja je 'velika' ostala: / - nekoga će steplet ili će nekemu kandriegu bit. / Ona je oprostila, ... homo za njuon!

Mir je moguć i nakon Jedanaestog rujna

U ovom vremenu neprestanih sukoba potrebni su ljudi mira, koji za njega odgajaju i u vlastitim životima žive prema njegovim vrijednostima. Ovakav, alternativni, dijaloški odgovor na nasilje je jedini put, jer su sva nastojanja vojnih operacija da uspostave mir u startu osuđene na neuspjeh.

Piše Ana CVITAN

Brojka od 137 tisuća ubijenih i 8 milijuna izbjeglih iz Afganistana, Pakistana i Iraka u posljednjih deset godina opravdava se činjenicom da je 11. rujna 2001. u New Yorku, prilikom napada na WTC (tornjeve blizance) poginulo 2.997 osoba. Sjedinjene Američke Države su si tada dale za pravo da nakon tzv. terorističkih napada uspostave „mir“ u svijetu te su pokrenule (kako paradoksalno) ratove u Afganistanu 2001. (kako bi uhvatile vođu Al-Qaede Osamu Bin Ladenu i svrgnule talibanski režim koji ga podržava), u Iraku 2003. (jer je navodno diktator Saddam Husein posjedovao oružje za masovno uništenje i imao veze s Al-Qaedaom) i Pakistanu 2004. (jer se tamo, navodno skriva Bin Laden). U svibnju su Amerikanci konačno pronašli onoga koji je deset godina u njihovom društvu predstavljan kao „prototip savršenog neprijatelja“, „simbol apsolutnog zla“. Euforično je proslavljenog njegovo ubojstvo na američkim ulicama, a predsjednik Barack Obama pritom je izjavio kako je „pravda napokon postignuta“. Novi vođa Al-Qaede, Zawahiri, smatra, međutim, da je Bin Laden mučenik i borac te kako će „SAD biti pobijeden zbog svoje arogancije, s odobrenjem Alaha“. O miru, dakle, ni riječ, ni s jedne ni s druge strane.

Razlozi kojima svjetski moćnici opravdavaju ratove, a koji su tako perfidno i lukavo servirani, često su bez imalo promišljanja prihvaćeni od masa, čak i onda kad se prokaže njihova laž (primjerice, oružje za masovno uništenje u Iraku nikada

nije pronađeno, ali je usprkos tome rat trajao sedam godina, a broj žrtava prešao sto tisuća). Da „dobronamjerne“ vojne operacije itekako imaju profiteršku nakanu, odavno je svima jasno. I najnoviji rat u Libiji tome svjedoči. „Crno zlato“ ipak bleski jače nego iskrena težnja za uspostavom mira, solidarnosti i jednakosti.

Papa Benedikt XVI. u pismu upućenom predsjedniku Biskupske konferencije SAD-a, mons. T. M. Dolanu, 11. rujna 2011., ističe kako nitko ne smije upotrijebiti nasilje u ime Boga, kako je potrebno poštivati prava i dostojanstvo osoba i naroda te kako su Amerikanci pokazali hrabrost i dobrovoljnost u pružanju pomoći stradalima i njihovim obiteljima nakon tragedije. U svom je Angelusu, upućenog istog dana, Papa naglasio kako je uvijek „potrebno odbacivati nasilje kao rješenje problema, te se odupirati napasti mržnje“. Papa, međutim, nigdje ne spominje niti kritizira odluke američke politike koje su uslijedile nakon tragedije u New Yorku.

Ovih se dana obilježava i 25. godišnjica jednog potpuno drukčijeg odgovora na nasilje i nerazumijevanje između naroda, religija i kultura. Naime, 27. listopada 1986. dogodio se povijesni međureligijski molitveni susret za mir u Asizu. Na poziv tadašnjeg Pape Ivana Pavla II. odazvali su se predstavnici 12 svjetskih religija, kako bi u bazilici Sv. Marije od Anđela molili za mir, svatko prema vlastitoj vjerskoj tradiciji „jer svaki čovjek mora slijediti svoju savjest s nakanom traženja istine“, istaknuo je

tada Papa. Ovaj je skup bio jasan znak zauzetosti svih religija za mir i njihove težnje za dobrom čovječanstva.

Plaši stoga činjenica da se u medijima neprestano poistovjećuje terorizam s Islmom na jedan banalan i opasan način, odgajajući pritom mlade generacije na mržnju svih koji su različiti. Najčešće je to samo zato jer se ne traži dijalog i međusobno upoznavanje i uvažavanje. (Riječ džihad, primjerice, za muslimane znači „napor na Božjem putu“, a ne, kako se često prevodi, „sveti rat“.) Iako su tradicije, vjerovanja i način života različiti od zajednice do zajednice, suživot je moguć.

Susret ovog listopada, nakon 25 godina, a kojeg je najavio papa Benedikt XVI., ponovno u Asizu, prilika je da se svatko od nas osobno zapita koliko sam otvoren miru, najprije u vlastitom srcu, potom s ljudima kojima sam okružen, posebno s pripadnicima druge narodnosti ili religiozne opredijeljenosti. Ne radi se pritom o nekom sinkretizmu ili relativizmu vlastitih uvjerenja, već o slobodnom i iskrenom promišljanju o tome kako više biti čovjek. U ovom vremenu neprestanih sukoba potrebni su ljudi mira, koji za njega odgajaju i u vlastitim životima žive prema njegovim načelima. Ovakav, alternativni, dijaloški odgovor na nasilje je jedini put, jer su sva nastojanja vojnih operacija da uspostave mir u startu osuđene na neuspjeh. Sveti Franjo, koji je upravo u Asizu utemeljio zajednicu Manje braće, širo je taj duh pozdravom koji i ja ovdje od srca upućujem „Mir i dobro!“.

Kako razumjeti utakmicu za vlast

Zamjetna je neodlučnost oko izlaska na izbore i oko izborne preferencije. Osobito je neodlučnost, čini mi se, primjetna kod vjerničke, uglavnom nepolitičke, populacije, koja je gotovo prestrašena količinom i intenzitetom loših vijesti i informacija o našem društvu i politici, plasiranih iz medijske i političke predizborne mašinerije.

Piše dr. Mario SOŠIĆ

Kako se da zamijetiti, u naš je društveni život ove jeseni silovito unijeta tema predstojećih parlamentarnih izbora. Uopće je pitanje izbora, lokalnih, predsjedničkih, parlamentarnih, tema kojoj se daje neprimjereno veliki značaj, na koju se potroši mnogo beskorisnog vremena i nesvrhovitog novca. Uz to, do najniže se razine spušta kultura komunikacije i ophođenja, a do najvišeg se stupnja penje govor mržnje, vrijeđanja, laganja, čime se samo zagrijavaju postojeće društvene podvojenosti i izazivaju štetni društveni konflikti.

Sve se to međutim čini i producira s posve određenim krajnjim ciljem, za koji su zainteresirani mnogi unutarnji, ali i vanjski igrači. A taj je cilj usmjeren na promjenu postojećeg stanja koji se traži koliko iz realne situacije, toliko i više iz pojedinačnog i grupnog nagona onih koji su nezadovoljni svojim društvenim statusom, svojim neostvarenim interesima ili političkim usmjeranjem, za promjenom postojećeg stanja. Zbog toga je u demokraciji gotovo pravilo da se vrše česte promjene političkih režima, čije promjene, međutim, same po sebi nisu nikakva garancija da će se zadovoljstvom i boljtkom uspjeti namiriti širi krug ili većina građana. Ne mogu se dobiti bolje mirovine, besplatno školovanje i knjige ili bolji zdravstveni standard, a da se pritom ne smanje, na primjer, plaće u cijelom javnom sektoru (škole, policija i vojska, pravosuđe, itd.), da se ne smanje

Dr. Mario Sošić

poticaji poljoprivredi ili stimulacije u poduzetništvu. Zato bi bilo ispravno i pošteno, a za građane-birače veoma poučno, da sve izborno natjecateljske koalicije i stranke prikažu svoje programe i politike, tako da kažu kojim će društvenim skupinama poboljšati status, a kojima će radi toga, i u toj veličini, skratiti i umanjiti stečena prava.

Politika je, međutim, i jedan izvanredni psihološki ispražnjivač, jer nam omogućava da vlastitu neuspješnost, neodgovornost, itd. prikrijemo time što otkrivamo krivca «u njima» i iskazujemo onda bespoštetnu kritiku vladajuće politike, društva, pa i države. Tu društvenu malformaciju izvanredno koriste mediji koji prednjače u «otkrivanju» i plasiranju afera, skandala i neistina koje usmjeravaju na pojedine društvene skupine, posebno na katoličku Crkvu i vladajuću politiku. Tom huškačkom kampanjom otklanaju pažnju naroda od vlastitog, u mnogo čemu štetnog, nemoralnog i korupтивnog, ponašanja i gotovo zavodnički «snube i kupuju» ljubav i pažnju od

očekivane «nove vlasti», koja će im to, naravno, nekom privilegijskom potporom trebati uzvratiti. Jedan od najboljih instrumenata «prevođenja» birača k favoriziranim strankama jesu takozvane ankete o stavovima javnog mnijenja. To su manipulativna i neispravna sredstva koja međutim s namještenim rezultatima privlače birače, iz psiholoških i socijalnih razloga, prema odabranim «sigurnim pobjednicima». Dobro se prisjetiti jedne takve ankete, objavljene u rječkom „Novom listu“ 2007. godine, dva dana prije parlamentarnih izbora, dajući rezultat o preko šezdesetpostotnoj pobjedi oporbe. A izborni rezultat je bio gotovo obrnut.

Zamjetna je neodlučnost oko izlaska na izbore i oko izborne preferencije. Osobito je neodlučnost, čini mi se, primjetna kod vjerničke, uglavnom nepolitičke, populacije, koja je gotovo prestrašena količinom i intenzitetom loših vijesti i informacija o našem društvu i politici, plasiranih iz medijske i političke predizborne mašinerije. Sugerirao bih za takve prilike usmjerenje na sagledavanju samo glavnih odrednica ponuđenih politika. A to su, odnos prema svome, svom narodu i iseljenicima, svojoj domovini, državi, domovinskom ratu, vjeri i Crkvi, zaštiti tradicionalnih vrijednosti i kulture života, usmjerenje na kulturu rada i socijalnu pravdu, a ne na špekulacije i socijalizam... Konačno, uvijek vrijedi ona stara mudrost - u glavnome ne pogriješiti.

Uzbudeni prvaši, maturanti pred izazovom državne mature

Misu je prigodom početka nove školske godine predvodio biskup mons. Ivan Milovan, a predavanje na temu klimatskih promjena na Zemlji mr. Marijana Petir, zastupnica u Saboru.

Prvi dan nastavne godine 2011./2012. u Pazinskom je kolegiju-klasičnoj gimnaziji započeo svetom misom koju je predvodio biskup mons. Ivan Milovan, uz ravnatelja Kolegija vlc. Ivicu Kordića te vlc. Maksimiljana Ferlina, vlc. Rikarda Lekaja i vlc. Josipa Peteha. Otac biskup i ravnatelj Kolegija poželjeli su nam puno sreće na početku nastavne godine koji je uvijek iznova stresan za sve učenike, a posebno prvaše. Dok su se napetim prvašima znojili dlanovi, ponosne maturante već sad brine pomisao na državnu maturu. No, valja se truditi pa će i trud biti nagrađen.

Ove je godine otvoren i jedan razred jezične gimnazije u koji se upisalo 29 učenika prvaša, a interes za klasični smjer bio je nešto veći: upisan je 31 učenik.

Tradicionalno, prvi je dan nastavljen korisnim predavanjem: ove je godine zanimljivo i poučno predavanje na temu klimatskih promjena na Zemlji održala mr. sc. Marijana Petir, profesorica biologije i ekologije, dipl. teolog, zastupnica u Hrvatskom saboru i predsjednica saborskog Odbora za zaštitu okoliša.

Gospođa Petir na vrlo je jednostavan i razumljiv način sažela i objasnila klimatske promjene koje su se događale u prošlosti Zemlje, kao i one koje se događaju u suvremeno doba, sukladno tumačenju IPCC-a – Međuvladina panele o promjeni klime. Istaknula je da je Hrvatska kao potpisnica Kyotskog protokola i kao kandidatica za članstvo EU-a preuzela mnogobrojne obveze te da EU na globalnoj razini nastoji

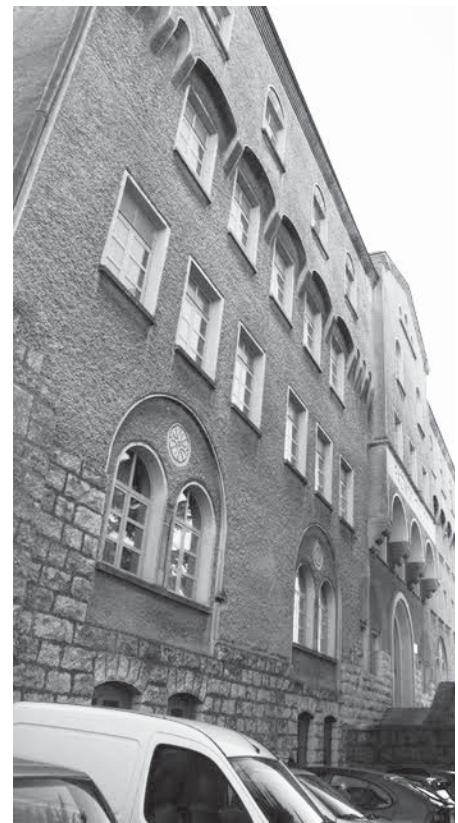

Mr. Marijana Petir

Mladi, budite ponosni, odgovorni i zahvalni svojim roditeljima, svojim profesorima, ali i obzirni prema budućim generacijama – najvažnije je u svakoj situaciji biti čovjek“, poručila je Petir.

Nakon okrjepe, duhovne i tjelesne, uslijedila su naša zajednička čavrjanja i prepričavanja ljetnih dogodovština.

Uvažavajući poticajne riječi gđe Petir, valja nam mudro djelovati u svim izazovima ove školske godine, poštujući jedni druge, a na dobro svih nas: učenika, roditelja, djelatnika i cijele institucije Kolegija. (*Novinari Pazinskog kolegija – klasične gimnazije*)

Pazinski kolegij

Početak akademske godine u sjemeništu Redemptoris Mater

PULA - U sjemeništu Redemptoris Mater u Puli obilježen je u četvrtak 6. listopada početak nove akademske godine. Program je započeo pozdravom vlč. Piergiorgia De Angelisa, rektora sjemeništa koji je zahvalio za dar 52 svećenika zaređena u tom sjemeništu. Također je predstavio petoricu novih bogoslova koji ove godine započinju svoju duhovno-intelektualnu formaciju. Poseban pozdrav i zahvalu uputio je porečko-pulskom biskupu Ivanu Milovanu, koji je uvijek darivao svećenike za potrebe nove evangelizacije.

Inauguralno predavanje "Djevičanski čist život današnjeg svećenika i svećeničkog pripravnika unutar bezbožnog okruženja" održao je o. Ivan Fuček, DI, koji je svoju službu duhovnika započeo u pulskom sjemeništu, na čemu mu je posebno zahvalio rektor De Angelis, izrazivši mu dobrodošlicu među bogoslove i odgajatelje. Dr. Fuček istaknuo je: "Svećenik je pozvan živjeti ne u sebi i za sebe, već izlaziti iz sebe i živjeti za drugoga. Kada započnemo živjeti u darivanju za drugoga tada zaboravljamo sebe i sve napasti i kušnje koje svi imamo postaju manje, jer živimo darivanje koje je sastavni dio poslanja prezbitera i koje je bit celibata i spolnosti".

Nakon toga novozaređeni svećenici primili su diplome o završenom školovanju iz ruku velikog kancelara Visoke teološke škole u Puli biskupa Ivana Milovana. Posebna radost bila je prisutnost rektora sjemeništa u Trstu mons. Janeza Oberstara, koji je punih sedamnaest godina obnašao službu rektora pulskog sjemeništa, te dr. Michelea Capassa, rektora novog sjemeništa Redemptoris Mater u Sarajevu čijih je dešet bogoslova uz profesore i suradnike sjemeništa nazočilo susretu.

Svečano euharistijsko slavlje u zajedništvu s umirovljenim biskupom Antunom Bogetićem i ostalim svećenicima predvodio je biskup Milovan, koji je u propovijedi posebno potaknuo bogoslove na otvorenost ljudskim vrijednostima koje u spoju s krepostima koje su dar od Gospodina i oblikuju svako svećeničko zvanje. Susret je nastavljen svečanim ručkom i druženjem gostiju i bogoslova. (IKA)

Srebrna misa vlč. Blaža Bošnjakovića

Obitelj i prijatelji vlč. Blaža Bošnjakovića

VELI VRH U nedjelju, 25. rujna 2011., u 11 sati na Velom Vrhu u Puli, vlč. Blaž Bošnjaković proslavio je svečanom koncelebriranom misom 25. godišnjicu misništva – „srebrenu misu“. Za propovjednika je izabrao mladog svećenika Izidora Sekickog, kojega je prije 25 godina krstio u svojoj prvoj župi – Fuškulini. Mnogi su se složili da je izbor bio dobar. Nakon mise svečar

je „mladomisničkim križem“ (prije 25 godina na mlađoj misi vjernici su ljubili taj križ) svakog pojedinog sudionika blagoslovio željevši se sa svakim sresti „licem u lice“ i vidjeti „oči u oči“. Za sve je župnik Ivan Borić sa sudionicima pripremio obilnu zakusku. Popodne je vlč. Blaž organizirao klanjanje Presvetom – i to je bila uspješna duhovna investicija. (Bib)

Jedinstveni poslijeratni vjerski pothvat mladoga svećenika

Biskup mons. Radossi za vrijeme misija bio je izvan biskupije, pa mu se vlč. Miro Bulešić javio pismom: „Preuzvišeni gospodine, (...) Mogu vam javiti da su misije imale izvrstan uspjeh. Obraćenja i obraćenja. Otvrđnuli grješnici, već mnogo godina udaljeni, morali su se predati pred Božjom milosti. Bilo nas je 15 svećenika i preko 2.000 ljudi. Neka bude hvaljen Gospodin.“

Piše dr. Vjekoslav MILOVAN

Nije nam poznato je li još koji svećenik u Istri, ili čak u Hrvatskoj, neposredno nakon završetka rata 1945. i nastupa novih komunističkih vlasti, promišljeno poduzeo pothvat sličan pothvatu župnika u Baderni Miroslava Bulešića. On je, naime, nekoliko mjeseci nakon završetku rata i uspostave komunističke vlasti počeo u svojoj župi spremati župne misije. Zamolio je uglednog župnika u Medulinu (pismom od 12. kolovoza 1945.) Jakova Cecinovića da bude propovjednikom-misionarom, ali od njega je nešto kasnije primio negativan odgovor, i to pred konac rujna, nakon što je iz Medulina preselio u Pulu. A vlč. Miro je upravo tada premješten na novu, znatno zahtjevniju župu, u Kanfanar. Ovamo je stigao 14. listopada 1945. No zamisao o pokretanju župnih misija, kojima je želio pomoći oživljavanju vjerskoga života u novim okolnostima komunističkog društva, nastavila je živjeti u njegovoj svijesti. On je sada plan o misijama prilagodio okolnostima u novoj prostranoj župi Kanfanar. Misije je najavio za korizmu 1946. One su održane kroz osam dana, na početku proljeća, kratko pred završetak korizme, od subote, 30. ožujka, do nedjelje, 7. travnja.

Misijski susreti s propovjedima, molitvama i drugim pobožnostima održavali su se istovremeno u tri mjesta ove župe: u Kanfanaru, u Crkvi Majke Božje od Zdravlja u Sošićima i u kapelanskoj crkvi u Baratu. Kako je župnik Bulešić

Crkva sv. Marije od Zdravlja u Sošićima

zapisao, u Kanfanaru je propovijedao vlč. Toma Banko (iz Tinjana), u Sošićima vlč. Vladislav Premate (iz Sv. Martina), u Baratu vlč. Ivan Žufić (iz Sv. Petra u Šumi). On se trudio – u okviru mogućnosti – biti prisutan na sva tri mjesto, tamo gdje je bilo najpotrebije.

Ubilježnici oglasa „Napovjedi u Kanfanaru“ sačuvan je temeljni, bogati okvir ovih misija koji je do brojnih potankosti razradio župnik. Tako je prvog dana misija, u subotu, 30. ožujka, održano svečano otvaranje u sva tri mesta: u Sošićima, u Baratu i u Kanfanaru. Kako je već ranije bilo najavljeno, misije su otvorene u pet sati popodne, a prethodila im je svečana zvonjava uz crkvu – najprije u 4 sata, potom u 4,30 i konačno u 5 sati. Tada je u Kanfanaru iz župne kuće, uz pratnju župnika i ministranata, došao u crkvu misionar. Na vratima ga je dočekao narod, župnik vlč. Miro pozdravio ga je biranim riječima i predao mu štolu i križ, znak svećeničke

vlasti u naviještanju evanđelja u ovoj župi. Potom je misionar proglašio svoj prvi, uvodni govor. Na koncu je još održan svečani blagoslov s Presvetim. Na sličan su način, uz manje prilagodbe, održane proslave početak misija u Sošićima i Baratu.

Tijekom cijelog idućeg tjedna, od 31. ožujka do 7. travnja, svakog dana u sve tri crkve, nastupali su misionari: u dvije nedjelje (31. ožujka i 7. travnja) s obilatijim programom, a radnim danima (od 1. do 6. travnja) s ponešto jednostavnijim. Ali i tijekom cijelog tjedna, i radnim danima, izjutra uz misu bila je propovijed, a popodne su održavani razni sastanci, pa nakon njih bile su propovijedi za sve. Spominjem posebne sastanke održane tijekom tjedna: u nedjelju, 31. ožujka, popodne – bio je sastanak za djecu; u ponедjeljak, 1. travnja, popodne u 5 sati bio je sastanak za djevojke, a potom u 6,30 sati propovijed za sve i nakon toga još posebna pobožnost za pokojne. (Nastavlja se)

Kraljici instrumenata vraćen stari sjaj

U maloj Lovrečici, mjestu između Novigrada i Umaga, u župnoj crkvi Sv. Lovre, nalaze se najstarije sačuvane orgulje u Istri, izgrađene 1733. godine. Ne samo da su najstarije, već su i jedine očuvane orgulje majstora Gaetana Amigazzija Starijeg, izdanka poznatih graditelja ovih kraljica instrumenata iz Verone. (Mozart je u jednom pismu ocu, 1777. godine, napisao: „U mojim su očima i ušima ipak orgulje kraljica svih instrumenata.“)

Nedavno su te najstarije istarske orgulje obnovljene pa je tada održan i prigodni koncert. Ostalo je, međutim, nespomenuto niz zanimljivih informacija u vezi s njima.

Ističe se da su orgulje, prije negoli su dospjele u Dajlu, pa u Lovrečicu, bile smještene u crkvi San Giorgio Maggiore u Veneciji u prvoj velikoj crkvenoj građevini arhitekta Andree Palladija. I kaže da je na njima izведен „Te Deum“ prigodom izbora Gregorija Luigija Barnabe Chiaramontija za papu, koji je uzeo ime Pio VII. Zašto? Zahvala Bogu u toj crkvi iskazana je novom papi jer je crkva pripadala benediktincima, a on je pak bio benediktinac. Ta benediktinska veza proteže se sve do Dajle, gdje su orgulje dopremljene iz Venecije 1867. godine u crkvu

Sv. Ivana Krstitelja. Kada je za benediktince u Dajli Domenico Malvestio iz Padove izradio nove orgulje, stare su 1910. godine montirane u crkvi Sv. Lovre.

Uknjizi „Lovrečica i Sv. Ivan Kornetski“, koju je izdala Župa Lovrečica 2007. godine, navodi se da je riječ o plavo obojenome kućištu trodijelnih orgulja koje podsjećaju na četverokutni triptih. Svaki dio sadrži po sedam limenih cijevi; dva bočna dijela sadrže manje, dok se središnji dio, kako to nalažu zakoni simetrije, ističe veličinom u odnosu na bočne dijelove. Graditelj se potpisao: Cajetanus Amigazzi-Veronensis MDC-CXXXIII. Usto u kućištu je ostavio pisamce s porukom: „Quando giungerai a leggere qui ti prego del tuo agiuto pregando Idio per me“ (Kada budeš ovo čitao, molit će tvoju pomoći, da moliš Boga za me).

Orgulje su popravljane i obnovljane 1898. i 1957. godine. Godine 1898. obnovio ih je Giovanni Celle iz Kršina, osnivač prve glazbene škole u Puli, koji ih je i postavio u crkvi 1910. godine. Godine 1957. obnovio ih je Vinko Rebolj iz Maribora, međutim, upitna je kvalitet njegova obavljenog posla. O obnovi orgulja te 1957. godine postoje detaljni

Orgulje u Lovrečici

podaci, a sačuvan je popis dragovoljnih novčanih prinosova obitelji. Oni su za obnovu orgulja darovali pojedinačno od najmanje 50 do najviše 2.000 tadašnjih dinara.

Zanimljivo je da su ove orgulje uspjele izbjegći uništenje u kobnome vremenu od 1917. do 1918. godine: za vrijeme Prvoga svjetskoga rata austrougarska vlada donijela je odluku o rekviziciji predmeta od kositra, olova, bakra, cinka i sličnih metala. Na udaru su prvenstveno bila zvona, ali i svirale orgulje. Odluka o rekviziciji isključivala je glazbala izrađena prije 1800. godine, ona s manje od osam registara i ona od iznimne umjetničke vrijednosti. Istarsko svećenstvo odugovlačilo je prijavu orgulja, a nerijetko je nastojalo i uveličati njihovu vrijednost, nastojeći time izbjegći njihovu zlu sudbinu. Zbog tih smjelih odluka svećenika, mnoge su orgulje sačuvane. (R. BURŠIĆ)

Zasvirale orgulje majstora Girardija

GROŽNJAN Nakon gotovo šestogodišnje temeljite i cjelovite restauracije, povjesne orgulje iz 1846. godine - jedino u Hrvatskoj sačuvano djelo majstora graditelja Giuseppea Girardi - vraćene su na svoje mjesto u grožnjanskoj župnoj crkvi Svetih Vida, Modesta i Krešencije.

Taj je događaj obilježen svečanim kolaudacijskim koncertom vrsnog orguljaša, Šibenčanina Pavla Mašića i miljenice hrvatske operne publike, sopranistice Marije Kuhar Šoša, rodom iz Žminja.

Grožnjanski načelnik Rino Duniš tom je prigodom rekao da je napravljen izuzetno kvalitetan posao.

- Orgulje blistaju u punom sjaju i opet su na svome mjestu. Neka naša novoobnovljena ljepotica još vjekovno svjedoči tu istinu, ljudima na korist, a Bogu na slavu, poručio je župnik don Luka Pranjić.

Giuseppe Girardi rođen je u talijanskom gradu Rossana kraj Vicenze, ali je radeći uglavnom na ovoj strani Jadrana za svoje mjesto prebivališta odabrao Žminj. (L)

Crkva i svećenstvo na udaru

„Prosvjedujem protiv napada na crkve, svećeničke kuće, župne urede (...) protiv uništavanja knjiga, matica, slika, crkvenog namještaja i opreme, protiv bijesnog zlostavljanja, udaranja i rana nanesenih župnicima koji su bili silom odvedeni ili su se morali spašavati bijegom (...) ostavivši preko deset župa bez službe Božje i dušobrižništva (...)", prosvjedovao je tršćansko-koparski biskup Angelo Bartolomasi.

Piše Stanko Josip ŠKUNCA

Svjesni da su svećenici, učitelji i intelektualci glavna podrška svom narodu, talijanske vlasti su nad njima ubrzo stale vršiti pravi teror. Jedne su protjerali preko granice, druge konfinirale na Sardiniju, a treće na razne načine maltretirali. Tako je 17 župnika koji nisu bili rodom Istrani protjerano, premda su već godinama tu djelovali i srodili se sa svojim narodom, a s druge strane dovedeni su svećenici iz Italije, premda nisu poznivali, niti su se trudili naučiti jezik puka. Prema procjeni uglednog istarskog intelektualca i narodnjaka Frana Barbalića do 1931. iz cijele Julisce krajine i Istre zatvorena su 23 svećenika, 35 ih je internirano, a ukupno je protjerano 185 svećenika i redovnika preko granice. Do 1930. samo je u Porečko i pulskoj biskupiji ostalo 47 nepotpunjenih župa i kapelanijskih poslovnih jedinica, jer je i Italija oskudijevala svećeničkim kadrom.

Novi je režim želio što prije uništiti svaku ustanovu koja bi njegovala slavenski duh ovih krajeva. Tako su već 1920. zapaljeni Narodni dom u Trstu i Hrvatski dom u Puli, u kojem je uništeno više od sedam tisuća knjiga. Vlč. Božo Milanović htio je nastaviti s izdanjem «Pučkog prijatelja» u Tiskovnom društvu u Pazinu, ali je fašistička rulja već listopada 1919. provala u tiskaru i uništila veliki dio opreme, da bi je ljeti 1920. godine do kraja devastirala. Za taj kriminal «opravdano su osumnjičeni» sami Hr-

vati na čelu s Milanovićem jer da žele izazvati bijes protiv Talijana (baš kao što su svećenici bili «krivi» i osuđeni za ubojstvo sluge Božjega Miroslava Bulešića 1947.). Kad je premješten u Trst, Milanović je ipak do 1929. nastavio tiskati list «Pučki prijatelj». Da bi narodu mogao pružati duhovnu utjehu, sa suradnicima je osnovao «Društva sv. Mohora», pod javnim nazivom «Sodalizio San Ermacora», koje je izdavalо hrvatske molitvenike.

Uokupiranim pograničnim krajevima «ideja odnarođivanja mora biti brza i potpuna» - grmio je Duce. Prema tzv. Gentilijevoj reformi iz 1923., u okupiranim su se krajevima u roku od pet godina imale ukinuti sve hrvatske škole i ustanove, a to je i brže realizirano. Modificiraju se narodni nazivi naselja, zabranjuje se ili strogo cenzurira hrvatski tisak. Zabranjuje se hrvatski jezik u crkvama i u javnoj upotrebi. Više je svećenika maltretirano i premlaćeno od fašista zato što su se usudili glagoljati i propovijediti hrvatski svom narodu. Uništavaju se i spaljuju crkvene knjige, glagoljski misali, skidaju se i stružu s kamena stari hrvatski i glagoljski natpisi, sve što je podsjećalo na hrvatsku kulturu u Istri. Jezični «stručnjaci» talijaniziraju hrvatska imena i prezimena, (zar nije žalosno da neki i danas takva žele zadržati?), u krsne su se knjige smjela upisati samo talijanska imena, jer je u Istri trebalo izbrisati svaki spomen na Slavene. Mussolinijevi skvadristi dosljedno su i

beskompromisno provodili ove nasilne mjere i jao onome koji bi im se suprotstavio.

Benito Mussolini, vođa fašističke stranke, bio je opsjednut idejom obnove Rimskog carstva. Godine 1921. sa svojih 34 fašista ušao je u Talijanski parlament, a iduće godine kralj mu je povjerio ulogu premijera. Godine 1924. će raspustiti parlament i uspostaviti diktaturu uvezvi sebi naslov «duce – vođa». Godine 1928. ustanovio je Vrhovno fašističko vijeće koje je vedrilo i oblačilo u zemlji. Cijelo društvo, počevši od dječaka i djevojčica, mladeži i drugih, organizirano je i odgajano profašistički. Iste godine fašisti zabrane sve crkvene organizacije i zaplijene njihovu imovinu. To je jedno vrijeme bilo zadesilo i salezijanski Oratorij u Rovinju. Udar na crkvene organizacije izazvalo je veliko nezadovoljstvo građana, pa režim, da popravi svoj imidž, odluci riješiti tzv. rimsко pitanje, tj. srediti odnose sa Sv. Stolicom. Naime, već od 1870. kad je srušena papinska država, pape su bile zatočene u Vatikanu. Tako je 11. veljače 1929. sklopljen konkordat zvan Lateranski ugovor i time ublažen pritisak na Crkvu u Italiji. No u okupiranim krajevima režim je nastavio svojom politikom prema narodu i Crkvi. Svećenstvo je, kao što rekoso, posebno bilo na udaru. Među žrtvama terora spomenimo vlč. Šima Červara, nećaka biskupa Dobrile, ranijeg zastupnika u Istarskom saboru, a sada zrenjskog

fašizma

župnika, koga su fašisti 1921. zatvorili, mučili i ponižavali. Jedva živ pobjegao je u Sloveniju i umro 1931. Žminjski župnik Pravdoslav Filipić protjeran je sa župe te se sklonio u rodni Lindar (+1938). Vlč. Antuna Janka, upravitelja župe sv. Lovreč, 1920. vozali su svezana po raznim mjestima da ga ponize, četiri mjeseca držali u zatvoru s nakanom da ga vežu za auto i vuku do smrti. Saznavši za taj plan, uspio je pobjeći u Hrvatsku. Vlč. Ivan Ujčić, upravitelj župe Boljun 1921. poslan je u konfinaciju, a zatim došao u Hrvatsku. Vlč. Boži Milanoviću, župniku Kringe, fašisti su porazbijali pokućstvo, pokrali novac, prolili baćve vina, spalili župnu knjižnicu i arhiv i spremali se likvidirati ga. Vidjevši da je u opasnosti, biskup ga premjesti u Trst, gdje je ostao do 1946. i tako spasio glavu. Godine 1921. fašisti su napali župni stan u Tinjanu, porazbacali pokućstvo, matične knjige i arhiv, dok se župnik Ivan Kraljić našao izvan stana. Vlč. Franji Jurinčiću, župniku Paza, fašisti su 1922. provalili u stan, pokrali vrijedne stvari i novac te ga prisili da biskupu napiše pismo kako se odrice službe i silom ga napali ricinusovim uljem. To je, naime, bila česta praksa fašista u odnosu prema hrvatskom svećenstvu. Mladog župnika Kazimira Rovisa, župnika Kršana, 1926. lažno pozovu bolesniku te ga na cesti istuku do krvi zato što je puku propovijedao na hrvatskom jeziku. Došavši u Trst, biskup Fogar ga imenuje svojim tajnikom. Slične su torture doživjeli župnici Lindara, Roča, Buzeta i dr.

Držanje biskupa

UTrstu je na čelu Tršćansko-koparske biskupije (pod kojom je bila i središnja Istra) od 1911. stolovao biskup dr. Andrija Karlin, kanonik iz Ljubljane. Talijani su došavši na vlast sve poduzeli da ga što

Biskup Angelo Bartolomasi

prije uklone i na njegovo mjesto stave Talijana. Osjećajući veliki pritisak, Karlin se sam ponudio povući, što krajem 1919. Sv. Stolica i prihvati, te na njegovo mjesto postavi dotadašnjeg vojnog ordinarija, biskupa Angela Bartolomasija. On je, međutim, bio pravedan prema Slovincima i Hrvatima, zbog čega su ga fašisti počeli zvati «vescovo schiavo». U svom službenom listu, 21. svibnja 1921. godine, uložio je oštar prosvjed na divljanje fašista prema svećenstvu: «Prosvjedujem protiv napada na crkve, svećeničke kuće, župne urede (...) protiv uništavanja knjiga, matica, slika, crkvenog namještaja i opreme, protiv bijesnog zlostavljanja, udaranja i rana nanesenih župnicima koji su bili silom odvedeni ili su se morali spašavati bijegom... ostavivši preko deset župa bez službe Božje i dušobrižništva (...)»

Ovim postupcima biskup Bartolomasi je obavijestio Svetu Stolicu, pa je Sveti otac papa Benedikt XV. u svom službenom listu (2. kolovoza 1921.) upoznao svjetsku javnost o ovim postupcima fašista: «S

velikom boli s raznih strana doznajemo kako neki strančari teško zlostavljaju mnoge istarske svećenike čijoj su brizi povjereni hrvatski i slovenski vjernici onoga kraja. Naime, poznate su nam veoma okrutne ekspedicije koje produzimaju oni zlikovci uz grozote do proljevanja krvi i svakovrsne sramote nanesene svećenicima...»

Mons. Bartolomasi osjećao se toliko nemoćan i ogorčen da se krajem 1922. odrekao svoje službe. Tada je u Trstu imenovan novi biskup Alojzije Fogar, Furlan od majke Slovenke, ali odgojen u talijanskom duhu, pa nije slovenski ni govorio. No bio je plemeniti aristokrata i prijazan prema «Slavima». Pisao je u Vatikan o nepravdama prema hrvatskim i slovenskim vjernicima, odakle su ga ohrabrivali da pravedno postupa prema tim vjernicima, da im se na materinskom jeziku drži vjeronauk i propovijeda. Često je protestirao kod civilnih vlasti i policije zbog nepravednih postupaka nacionalista. (Nastavlja se)

Antibioticima se koristiti razumno i disciplinirano

Ovog se članka sjetite kada budete napuštali liječničku ordinaciju bez propisanog antibiotika, a došli ste zbog kihanja, hunjavice, gripe i sl. Nemojte biti razočarani! Znat ćete da vas je liječnik savjesno pregledao i procijenio da se vjerojatno radi o virusnoj upali protiv koje je dovoljno tek mirovanje, topli napitci, med i sl.

Piše dr. Hana GRGORINIĆ-KALINIĆ, specijalistkinja kliničke farmakologije

Antibiotici su jedni od najčešće propisivanih lijekova. Koriste se u „borbi“ protiv bakterija, ubijanjem ili oštećenjem bakterija. Od otkrića prvog antibiotika, penicilina (otkrio ga je škotski znanstvenik A. Fleming 1928.), do danas je u primjeni više od sto formulacija s antibakterijskim učinkom. U prethodnom desetljeću na tržištu se pojavilo tek nekoliko novih antibiotika, i to mahom za bolničku primjenu. Antibioticima se stoga moramo koristiti razumno i vrlo disciplinirano kako bismo sačuvali njihovu sadašnju djelotvornost i tako im produžili vijek.

Upale ne uzrokuju samo bakterije već i, između ostalog, virusi. Antibiotici nisu učinkoviti protiv virusa! Učestalost virusnih infekcija je prilično velika, a s druge strane tegobe koje uzrokuju virusne infekcije su vrlo slične onima uzrokovanim bakterijama. Početak liječenja antibiotikom ne smije biti prema vlastitom sudu, već procjenu treba prepustiti liječniku. Ukoliko postoji liječnička preporuka za antibiotsko liječenje, antibiotik je potrebno uzimati na način i onoliko dugo kako liječnik preporuči. Ako se liječenje prerano prekine, bakterije koje su još preostale u organizmu nastaviti će se razmnožavati i mogu opet izazvati bolest!

Osim velike koristi od antibiotika, potrebno je imati na umu da se radi o potencijalno štetnim lijekovima. Direktna šteta za

bolesnika može nastati ukoliko dođe do reakcije preosjetljivosti, odnosno alergije na lijek. Jedan od znakova preosjetljivosti na antibiotik može biti tek osip po tijelu, ali u nekim, na sreću rijetkim slučajevima, moguće je razvoj vrlo opasnog potencijalno smrtonosnog stanja, anafilaktičkog šoka. Preosjetljivost na antibiotik može se razviti prvi put pri uzimanju antibiotika, ali isto tako i kasnijem, ponovljenom uzimanju.

Neracionalna primjena antibiotika vodi prema razvoju otpornijih bakterija, pa se

povremeno medijima širi podatak o pojavi nove otporne bakterije i smrtnim posljedicama.

Ovog članka se sjetite kada budete napuštali liječničku ordinaciju bez propisanog antibiotika, a došli ste zbog kihanja, hunjavice, gripe i sl. Nemojte biti razočarani! Znat ćete da vas je liječnik savjesno pregledao i procijenio da se vjerojatno radi o virusnoj upali protiv koje je dovoljno tek mirovanje, topli napitci, med i sl.

Biskup dr. Juraj Dobra, spomen-knjiga

Ćakule pod ladonjon

ZANETA: San te se zaželila, botra. Da malo poćakulamo...

FRANICA: Hoj simo, botra, da ti ništo povidan. San čula – neš verovati – da su se certi počeli pozdravljati, ne ‘dobro jutro’, ‘dobar dan’ eli ‘Bog daj sriću’, nego jedan reče ‘kukuriku’ a drugi mu udgori ‘kukulele’.

ZANETA: Ma ti ga višto. Petehi je sve manje po naših seli, po naših pridrašći, a nikad su nas zjutra rano budili, i bi se nabadali na pilaštrem, na zide, na najviša mista i, zo, kukurikati.

FRANICA: Je, je, veramente. Danas kukuričemo ud muke, ki nan je kukulele...

ZANETA: Botra moja, ne pjuči na tustu juhu. Ča si zabila kako nan je jedanbot bilo?

FRANICA: Bilo je, bilo... I smo z malin bili kuntenti. Pasači smo na tanko i hodili vajk po rubu. Tolik da hincas naprid i da se komoč primantinjaš...

ZANETA: Ali me žalosti kad pogledan oko sebe kako i danas judi teško žive, prez dela, zaduženi do guše, pritaču iz šupjega u prazno... A naši mlađi, školovani i študijani, išču delo vani, gredu jopet u jučki svit kako i jedanbot.

FRANICA: Još je, ale, dobro ko se z novim iskustvom tornaju doma. Imamo čuda vridnih i štabelih judi. Vero da. Mi je milo oko srca kad vidin da se judi rado sastaju i veselidu. Vržmoreći, sve te fešte oko grozja, mladega vina, tartufi... Bila je i Teta u Motovunu.

ZANETA: Ćigova teta?

FRANICA: Ma Fešival terana i tartufi. Tr smo bile skupa, z našima paroni. E, ni ga do našega terana. Naši muži su ukušali tartufe, a mi smo provale teran. Se ne reče za nič: Teran – za žene sam, za muže temperan.

ZANETA: Vre pasiva i otobar, misec posvećen Divici Mariji i molitvi krunice. Krunica nas je spasila u vrimenima kareštije, patimenti i pirikul svake foze, u vrime rata i u vrime mira.

FRANICA: Ne moremo i ne smimo zabiti molitve i krunice oko vrata naših hrvatskih branitelji u Domovinskom ratu. To nas je održalo i škapulalo. Dostojno i kako rabi proslavili smo Rožarevo i Dan neovisnosti.

ZANETA: Smo. Bogu hvala!

FRANICA: Boh s tobom, botra. Gremo ča paričati.

Uizdanju poduzeća „Josip Turčinović“ iz Pazina 2011. g. izašla je knjiga „Biskup dr. Juraj Dobra, spomen-knjiga“. Ovo je izdanje pretisak knjige koju je 1912. godine uredio msgr. Ante Kalac, prepošt u Pazinu, a u povodu stogodišnjice rođenja biskupa dr. Jurja Dobrile (1812.-1912.).

Nakon crkvene svečanosti sakupi se narod na trgu okolo odra, iskićena zelenilom i slikom Dobrile. Glazba udara a zatim stupa na odar Dr. Laginja. Izmučen je, ipak za čitava govora stoji otkrit pred narodom, premda je studeno... U crkvi ste čuli duboki govor o Dobrili. Ja ću biti kratak. Sto je godina prošlo otkad se je rodio veliki rodoljub i kršćanin u Ježenju, u Tinjanu. Naše je bilo plug i toljaga, a bolje je bilo tude. Providnost dala je našemu tužnom puku čovjeka, velikog Dobrili, koji se mučio, kako da digne našu krv, da i naš narod život živi kako i drugi... Biskupske dohotke žrtvorao je za škole, crkve, potpore dačke i za druge hrvatske ustanove, i tako je bio pravi apostol svojega naroda. ....

Ovako s ljubavlju pisani Spomen- knjigu šaljem u bijeli svijet s vrućom željom, da naše ljudi potakne na život i rad za narod po načelima velikog biskupa i rodoljuba Dr. Jurja Dobrile, komu vječna slava i spomen medu nama!

(Iz Predgovora, Pazin, koncem studenoga 1912., Ante Kalac, prepošt)

I sam sam u obiteljskom domu rastao uz čitanje ove „Spomen-knjige“ i druge vjerske i narodnjačke literature. Sigurno je bilo još mnogo takvih obitelji u Istri. Nešto se od tog duha u hrvatskim obiteljima u Istri prenijelo - unatoč drama teškim režimima prošlog stoljeća - sve do danas. Sada, nakon novih sto godina od prvog izdanja ove knjige, u vremenu kada s odmakom sve gledamo odmjerjenje, racionalnije, kritičnije, dobro je da našem narodu u Istri ponovno možemo ponuditi ovu knjigu srca, osobnih sjećanja, živih svjedočanstava o velikom biskupu, pastiru i preporoditelju.

(Iz Biskupove riječi, Poreč, o Velikoj Gospi 2011., mons. Ivan Milovan, biskup porečki i pulski)

Knjiga se može nabaviti u knjižarama „Josip Turčinović“ u Pazinu i Puli. (L)

Izdavačka kuća JOSIP TURČINOVИĆ d.o.o., Pazin, narudžbe tel. 052/ 624 342

Prodavaonice: * PAZIN, A. Kalca 2, tel. 052/ 621 082

* PULA, Danteov trg 1, tel. 052/ 216 498

HODOČAŠĆE

SVETA ZEMLJA 2011.

JERUZALEM-BETLEHEM-NAZARETH-GALILEA

9 dana zrakoplovom iz Zagreba
/transfer od i do zračne luke u cijeni/

15-22.11.2011

8.510,00 kn

/puni pansion i sve taxe ukljucene u cijenu/

DUHOVNO I STRUČNO VODSTVO: fra Tomislav Glavnik

MOGUĆNOST PLAĆANJA U VIŠE MJESEČNIH OBROKA

**Informacije i predbilježbe na telefon: 052/223-400
(Mariagrazia) ili 0914440538**

Sljedeći broj Ladonje izlazi 20. studenog